

Червоні лінії і «Варта на Банковій»

Задавнені висновки: за Україну — за проукраїнські ЗМІ
» стор. 2

Зимовий привид траншу

Обіцяного траншу МВФ у 2019 році ми, ймовірно, не побачимо — через «фактор ПриватБанку» — але сподіваємося хоча б на меморандум із Фондом
» стор. 10

Дохімічилиось...

Через маніпуляції з базою даних московської антидопінгової лабораторії Росію на чотири роки відсторонили від міжнародних змагань
» стор. 15

Україна молода

Вівторок, 10 грудня 2019 року

№ 138 (5595)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 23,724 грн
1 € = 26,320 грн
1 рос. руб. = 0,372 грн

Я, ти, він, вона

Перед «кроком у невідоме»:
хто і чого очікував від зустрічі в нормадському форматі

» стор. 5

Ветерани АТО виступили проти Росії у Парижі.
Фото з сайта obozrevatel.com.

Передплатить «Україну молоду» на 2020 рік

стор. 15

Анастасія Федченко
журналістка

«Артема вбито за українську мову. В українському місті. Усі місцеві активісти, з ким я говорила, кажуть: «Я не почуваюся захищеним у рідному місті».

■ НА ФРОНТІ

«Конкурс» вистрелив

Штаб Об'єднаних сил приховав інформацію про обстріл української позиції російською ракетною

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

За минулі три доби збройні формування Російської Федерації та їхні посіпаки 31 раз порушили режим припинення вогню. Противник обстрілював позиції Об'єднаних сил із гранатометів різних систем, великокаліберних кулеметів та іншої стрілецької зброї.

На донецькому напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід» російські окупаційні війська здійснили обстріли наших позицій біля Василівки, Павлополя, Мар'їнки та Широкиного, Новоселівки Другої, Авдіївки, Водяного, Миколаївки, Новогнатівки,

На луганському напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» зафіксовано обстріли наших позицій біля Травневого, Кримського і Хутора Вільного, Майорська, Новолуганського, Золотого, Троїцького, Залізного і Луганського.

Утім, за даними журналістів, штаб Об'єднаних сил приховав інформацію про обстріл української позиції під Авдіївкою російською ракетною «Конкурс», повідомивши натомість лише про гранатометний обстріл. Також не було вжито дій у відповідь. Про це 8 грудня повідомив журналіст Юрій Бутусов, оприлюднивши фото уламків, що підтвердили: «це 9М113 «Конкурс», це не гранатомет. І таких ракет противник випустив три». І міни були не 82 мм, а 120 мм. Поцятило, що в результаті обстрілу жертв не було».

6 грудня бойові травмування отримали два військовослужбовці Об'єднаних сил.

7 грудня під час обстрілів загинув один військовослужбовець Об'єднаних сил, ще два наші захисники отримали поранення, а один — бойову травму. Загиблий — молодший сержант 72-ї окремої механізованої бригади ЗС України імені Чорних Запорозжців Дмитро Темний. Дмитрові Темному було 28 років. Родом він із села Малий Бузуків, жив у селі Хацьки Черкаського району Черкаської області. У воїна залишилися дружина та донька.

7 грудня російська окупаційна влада нарешті передала тіло загиблого Дмитра Каплунова. Це було підтверджено після проведення відповідних офіційних процедур ідентифікації.

Із різних причин кілька разів перемовини зривалися, незважаючи на залучення до них представників авторитетних міжнародних організацій. Українська сторона ще 2 грудня офіційно звернулася через представника Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування (СЦКК) та СММ ОБСЄ до представників так званої «ДНР» щодо передачі тіла військовослужбовця. Він загинув під час виконання бойового завдання на Донеччині ще 1 грудня.

Родина, друзі, колеги Дмитра зможуть попрощатися з ним і гідно поховати Героя, який віддав своє життя за Україну. ■

■ ГАРЯЧИЙ ГРУДЕНЬ

Протестувальники підготувалися до тривалої облоги офісу президента.

Червоні лінії і «Варта на Банковій»

Задавнені висновки: за Україну — за проукраїнські ЗМІ

Тетяна МИХАЙЛОВА

«Газ із Росії — зашморг на шиї», «НАТО в кожному хаті» — майоріло над 20-тисячною юрбою, об'єднаною єдиним духом патріотичного пориву українців, котрі прибули на Віче — застереження для президента Володимира Зеленського проти капітуляції України перед російським агресором. Доленосна зустріч лідерів держав — учасниць нормандського формату проходила вчора у Парижі.

Віче з продовженням

Бунтівний «квартал» столиці, ймовірно, розгорнувся не на один день.

Всеукраїнське Віче «Червоні лінії» для Зеленського розпочалося у неділю, 8 грудня, у Києві та інших містах України. Одну з локацій — на Банковій — одразу назвали доволі радикальною. Там зібралось трохи менше мітингувальників, ніж на майдані Незалежності, однак більш підготовлених до гострих протистоянь.

Варто зазначити: недільний акцент на тому, що, мовляв для традицій Майдану — це недостатня кількість мітингувальників, робили як російські, так і українські провладні ЗМІ.

Очевидно, це так. Тому для лідерів проукраїнської патріотичної опозиції: Петра Порошенка, Юлії Тимошенко, Святослава Вакарчука, Олега Тягнибока та ін. є ще одна серйозна задача: вирвати співвітчизників, особливо глибинку з лап моноінформаційного простору маніпуляцій, обману, темряви невідомості й безперспективності. І те, в якій ситуації зараз перебуває Україна, чималою мірою сталося через один раз про-

грану інформаційну війну на догоду олігархам і кланам, для яких Україна — лише хлібне місце для збагачення. Підтримувати розвиток, зміцнення і якнайширше поширення, а не байдуже спостерігати або взагалі не звертати увагу на те, як ледь жевріють, перебуваючи на межі виживання, ЗМІ — носії української думки, української позиції, українського патріотизму та національного здорового егоїзму, аби не програвати далі цей бій у загальній битві за Україну. Адже опозиції проукраїнські ЗМІ необхідні так само, як і гвинтівці затвор.

Бо вийшло так, що минулий тиждень провладні спікери виграли тиском, чисельністю, різноплановістю заяв у своїх різних масових інформаційних ресурсах. Заколисавши пильність, завуальовані туманом істинне уявлення й гостроту сприйняття того, що насправді відбувається.

А реальність така, що Росія під час нормандської зустрічі може пропонувати Україні відмовитись від окупованого Криму.

Таку думку в телеєфірі висловив експерт Міжнародного інституту демократії Євген Дикий.

«Наскільки мені відомо, це дійсно є частиною пакетної пропозиції, яку Росія намагається нав'язати Україні зараз. Це та пропозиція, від якої, на думку Путіна, ми не можемо відмовитись. І це дійсно пакетна пропозиція, яка включає наступне: де-факто відмову від Криму, росіяни достатньо розумні, тому вони не вимагають від нас деюре зняти претензії на Крим, але просто не педалювати це. Час від часу ритуально щось казати, але не наполягати на реальному збереженні санкційно-

го режиму щодо Криму і за якийсь час домовитись про подачу води, про подачу електроенергії, транспортні потоки, тобто формально не відмовляючись, але де-факто здати Крим. Це одна частина з цієї пропозиції», — розповів Євген Дикий.

«Варта на Банковій» — тест для правоохоронців

Хід першого дня акції ознаменувалися виступами загартованих у Майданах політиків. Виступав на віче і Петро Порошенко. Основний лейтмотив заяв трибунів — не допустити капітуляції, жодних компромісів із Путіним.

Увечері «Варта на Банковій» біля президентського офісу ці меседжі озвучила радикальніше. Там же протестувальники намагалися встановити сцену, але їм зробити цього не дали.

У багатьох одразу це викликало паралелі з 2013 роком. На відміну від того, що в грудні 2013-го «Беркут» влаштував кривавий розгін акції біля адміністрації Януковича, цього разу силовики намагалися діяти акуратно.

Як діятимуть далі під час нинішніх мітингів і наступних? Є певні фактори, які мають вплив і можуть це спрогнозувати. Зокрема, й позиція керівництва МВС.

Питання в тому, якими можуть бути далі протести проти Зеленського?

Напевне, все залежить від того, що привезе президент Зеленський із Парижа. Наразі очевидно лише те, що сітка інформаційної плутанини через можливе різновекторне трактування може почати плестись уже з порога президентського літака на українській землі. Бо й у влади, і в опозиції вималюватиметься своя правда. ■

■ ВИРОБНИЦТВО

Новинка у стилі 5G

«Південкабель» почав виробництво мікротрубок нового покоління

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

Завод «Південкабель» презентував нову виробничу лінію з виготовлення комплектуючих, що застосовуватимуться в тому числі й при створенні мобільного зв'язку останнього покоління 5G.

«Розвиток інтернет-технологій, процесів цифровізації стимулює попит на нові конструкції волоконно-оптичних кабелів, — повідомив гендиректор харківського підприємства Володимир Золотарьов. — Саме тому нами почата реалізація інвестиційного проекту, який передбачає

налагодження виробництва внутрішньооб'єктних та магістральних кабелів на зразок «гнучкої мікротрубки».

За словами керівника заводу, основу цих електротехнічних виробів складатиме оптичне волокно. Його помістять до тоненької полімерної трубки, діаметр якої — всього 1,3 міліметра. У процесі виробництва застосовуватиметься матеріал, що не містить галогенів і відповідає всім вимогам пожежної безпеки. Нові кабельні конструкції можуть складатися з трьох десятків мікротрубок, у кожній з яких вкладено до 12 волокон.

Для реалізації амбітного проекту на заводі була проведена підготовка виробничих майданчиків та інженерних комунікацій. Спеціальне технічне обладнання закупили в однієї з австрійських фірм. На сьогодні першу виробничу лінію вже введено в експлуатацію, на другій ведуть монтажні роботи. Проектна потужність нових приладів — 13 тисяч кілометрів кабелів на рік. Майже 80 відсотків готової продукції підприємство планує експортувати до Європи. Загальний обсяг інвестицій у даний проект склав 106 мільйонів гривень. ■

Валентина САМЧЕНКО

Смерть активіста та волонтера з Бахмута (колишній Артемівськ) Донецької області Артема Мирошниченка через кілька днів після побиття стала каталізатором прояву громадянської позиції українців стосовно державної мови. Процалися з 36-річним чоловіком у місті, яке з квітня по червень 2014-го було захоплене сепаратистами самопроголошеної «ДНР», у неділю 8 грудня. У щонайменше реально 50-тисячному Бахмуті прийшли попрощатися з проукраїнським активістом близько двохсот людей, серед яких немало було приїжджих. Місцеві просто небезпідставно бояться.

На Артема Мирошниченка напали пізнім вечором 29 листопада двоє юнаків — 16 і 17 років. Офіційно поліція каже: «безпричинно». Є відео. Очевидець, який не бажає розголошувати своє ім'я, розповідає, що присікалися до Артема — активіста волонтерської групи «Бахмут Український», який плив сітки для військових, чистив картоплю для годування поранених у шпиталі, — за відповідь українською мовою. Артем принципово розмовляв державною мовою. Розповісти особисто про інцидент уже не зміг, бо з часу нападу і після операції так і не вийшов із коми. До слова, люди відразу активно почали перераховувати гроші на лікування постраждалого; його брат звітував у соціальній мережі: 1000 грн від пані Лїлії та пана Олександра, 400 грн від пана Бориса, 1500 грн від пана Станіслава, 300\$ від пана Тараса з Америки...

Про ставлення до української мови у прифронтовому регіоні говорить хоча б те, що затриманий звинувачуваний 16-річний підліток у суді заявив про «не панімаю українська, нада на рускам правадіть заседані». Його адвокатка теж російською просила вивести активістів із зали, щоб не травмувати малолітньому психіку.

Станіслав Федорчук, голова правління у ГО «Українська народна рада Донеччини та Луганщини», констатує про східний регіон: «Право бути українцем та говорити українською — практично завжди було викликом для місцевого криміналу, орієнтованого на Росію. Для місцевої влади, яка сніла Московою та тугльськими пряниками. Нафтаїнових керівників освітніх та культурних закладів, для яких українське означало тільки маргінальне, смішне, непотрібне. Віночки і гопки скакати. Війна Росії проти України на Донеччині та Луганщині показала, що російським окупантам кісткою в горлі стоять українці, які пам'ятають про те, хто вони. За слово українською, за знайдені синьо-жовті стрічки в речах можна було потрапити на підвал.

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Верховна Рада ратифікувала угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком, який виділить 160 мільйонів євро на проєкт під назвою «Продовження третьої лінії метрополітену в Харкові». Аналогічну суму місто отримує від Європейського банку реконструкції та розвитку. За отримані кошти мерія планує збудувати дві станції метро та електродепо «Олексіївське» на 100 вагонів, а також закупити

РЕЗОНАНС

Мова окупанта вбиває

У прифронтовому Бахмуті прощалися з активістом Артемом Мирошниченком

Зведені постери Андрія ЄРМОЛЕНКА.
Фото з сайту porokhivnytsya.com.ua.

Але ця війна почалася не в 2014 році. Донецька мафія та олігархи Донеччини та Луганщини робили все, аби маргіналізувати Україну та її прояви. Аби система освіти та науки належала «совку» та вірним підлабузникам. Щоб виховували й далі людей без прапора й національності. Без знання мови та історії».

Уродженець тепер окупованого Донецька Станіслав Федорчук, який останнім часом мешкає у Києві, загиблими за українську мову поряд із сучасниками Артемом Мирошниченком, Дмитром Чернявським, Володимиром Рибаким, Володимиром Наумовим, Іваном Пантелеєвим називає дисидентів радянських часів Василя Стуса й Олексу Тихого. Всеукраїнський список жертв в усіх регіонах сягає ще давніших часів, відколи Російська імперія намагалася формувати із самодостатньої європейської Української держави Малоросію. Зокрема, за розквіш говорити своєю рідною мовою поплатився композитор Микола Леонтович, бо українська у навчальному закладі на Вінниччині в Тульчині у 1920-х була «екзотикою», яку більшовицька окупаційна влада пристосовувала, зайд і зрадників із чекістськими посвідченнями ненавиділи.

«Тієї самої миті, коли індивід приймає мову ідеології, він дозволяє, щоб разом із

мовою викрали і його духовний світ, і почуття самоповаги. Навіть коли він випадково спіткнувся і впав у яму офіційної фразеології, віднині він — уже частина ідеології, він уже вступив, сказати б, у договірні стосунки з дияволом...» — так написав ще 1984 року французький історик із когорти західних інтелектуалів, які відкрили світові справжню природу комуністичного режиму та своїм внеском доклалися до його падіння, — Алан Безансон у книжці, яку в Україні знають за назвою «Фальсифікація добра: Соловйов та Орвел», хоча точнішим смисловим відповідником є «збочення добра» (російською «извращения»).

Не суть важливо: почувши державну мову, в цій державі напали на людину цілеспрямовано чи випадково. Українська мова на 29-му році від дня проголошення Незалежності України після розпаду СРСР продовжує бути у країні подразником для багатьох. Якщо ви виїхали за межі переважно толерантного до української мови Києва, то в десь на 95 відсотків російськомовному Херсоні навіть вдячність в очах та інтонаціях продавчині супермаркета та музейних працівників може відчувати за «дякую». У Харкові, де багато охочих підбурювати ситуацію возвеличенням радянського Жукова, — очікуючи відповіді на запитання ук-

раїнською, можете наткнутися на неприховану ненависть у магазині дитячих товарів. Не толерує українську мову й Одеса: це там із 2007-го знову височить демонтований у 1920 році пам'ятник російській імператриці Катерині II, яка узаконила на теренах України кріпацтво й остаточно знищила Запорозьку Січ.

І виправити таку ситуацію можна лише дотримуючись букви закону — нормативна база стосовно державної мови в Україні, завдяки недавнім поперіткам, потужна. Головне — виконувати всі норми, а не робити вигляд, що вони виконуються. Бо маємо «Кріпосну» на ТБ, а не «Кріпачку», як би мало бути за всіма правилами.

І ще варто запам'ятати любителям розганяти «антидемократичність»: формулювання «насаджувати українську мову в Україні» алогічне. Російська імперія, потім СРСР, а тепер РФ із вітчизняними прихвостнями насаджують понад 300 років мову окупанта в Україні — російську. Й обов'язок кожного свідомого мешканця незалежної України — у пам'ять про своїх предків і заради майбутнього нащадків — відродити рідну мову в тому обсязі, який би дав змогу почуватися їй захищеною. Щоб кожен, хто говорить у державі Україна державною українською мовою, залишався захищеним. ■

ІНВЕСТИЦІЇ

«Підземка» у складчину

Харків отримає понад 300 мільйонів євро на метро

нові потяги. Якщо кредитних грошей не вистачить, додаткову суму виділять із місцевого бюджету.

Як «УМ» уже повідомляла, договір з Європейським інвестиційним банком Україна

підписала ще наприкінці 2017 року. Кошти, які Європа виділить терміном на 25 років, надходять двадцятьма траншами. Передбачений також чотирирічний пільговий період. Останню виплату кредиту за-

плановано на 20 жовтня 2042 року. Після введення третьої лінії метрополітену тривалість проїзду пасажирів із південних спальних районів до центральної частини міста скоротиться фактично втричі. ■

ТРАГЕДІЯ

Пекельний коледж

Пожежа в Одесі забрала щонайменше 12 життів

Ірина КИРПА

Щонайменше для півсотні людей фатальні й дуже серйозні наслідки мала пожежа в Одеському коледжі економіки, права та готельно-ресторанного бізнесу минулого тижня, зокрема забрала життя 12 осіб, ще четверо, станом на 9 грудня, значаться як зниклі безвісти. Нагадаємо, вогонь палахкотів на величезній площі у 4 тисячі квадратних метрів. За однією з версій, причиною загоряння могла стати стара проводка. За неофіційною інформацією, її не змінювали понад півстоліття.

Після вранішньої трагедії в Одесі 4 грудня, коли відомо було ще лише про 8 смертей, указом президента було оголошено загальноукраїнську жалобу в неділю, 8 грудня. Цього дня пам'ять про загиблих у пожежі хвилиною мовчання вшанували в усіх містах країни.

Одеса недільного дня прощалася з викладачкою згорілого коледжу, 43-річною Ганною Бортою, яка померла, рятуючи життя дітей. Свідки бачили, як вона — дружина співробітника ДСНС — тричі поверталася на місце пожежі, рятуючи студентів.

Не втрачала до останнього надію Олена Трофимчук — мати 16-річного студента. Вечері 6 грудня вона писала у соціальній мережі: «Третю добу перебуваю навпроти будівлі коледжу, де продовжують розбирати завали. Велике прохання не висловлювати ніяких неперевіраних припущень на адресу мого сина Кирила Трофимчука. Як тільки що-небудь стане відомо, я повідомлю вам про це особисто. Поки про Кирила новин немає. Це продовжує вселяти віру та надію. Мій хлопчик дуже сильний... я в нього вірю. Просто потрібно ще трошки потерпіти. Зовсім трошки...» На жаль, сподівання матері не справдилися. Трохи згодом вона констатувала: «Тіло Кирила — на ДНК-експертизи...»

Розслідування моторошної пожежі в Одесі, у будівлі по вулиці Троїцька, 25, узяла під свій контроль Генеральна прокуратура України. Як повідомив заступник начальника обласної поліції Сергій Шайхет, уже допитано понад 150 осіб, призначено більше двох десятків судових експертів, у ході подальшого розслідування підозрюваних може стати більше.

Останню перевірку згорілого коледжу економіки, права та готельно-ресторанного бізнесу в Одесі, за словами офіційних осіб, проводили п'ять років тому. Від служби відсторонено начальника Головного управління ДСНС України в Одеській області Віктора Федорчука, а також його заступника Михайла Вовка, звільнено директора обласного департаменту освіти та науки Олександра Лончака.

У зв'язку зі страшною пожежею в Одесі уряд України має намір провести перевірку системи протипожежної безпеки всіх дитячих садків, шкіл, вишів і лікарень України до 10 січня 2020 року. ■

■ АЛЬЯНСИ

Усе ті ж на сцені

Україна партійно-опозиційна: «Батьківщина» перетасовує колоду

Тетяна ПАРХОМЧУК

Усе менше «Слуг народу» лякає думка про можливу криву коаліцію (своя ж розвалюється) з колишніми — з чим дідько не жартує — «донами», а все більше обтяжує вимушена конкуренція з Юлею. Адже лише її тимчасовий союз з «слугами» був бар'єром для хоч і різнопартійної, але об'єднаної спільної ідеологією, широкої і монолітної опозиції проти правлячого режиму. І це вже інше питання — яке гуляй-поле може початись у пореформеній і водночас недореформеній Україні; знекровленій війною і децентралізованій будь-як. Із розбалансованими механізмами влади й управління. У задушливих обіймах реваншистів.

...Пацани зі «слуг», кайф потрібно міняти! Он соціологи тільки про це й трулять — рейтинг котиться донизу. А третій палець «Батьківщини» загрозливо стирчить перед черговим головним толочняним чолом як закономірний факт. Але чолу, напевне, навіть не здається, що це маятник на годиннику його безславного фіналу. Перші розбиті горщики, що порушили вимушене тимчасове перемир'я і підтримку (укладені ще під час президентських виборів) між «Батьківщиною» та «Слугою народу», з гуркотом вивалились на загал після прийняття Верховною Радою закону про зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. «Батьківщина» вимагала всі земельні торги відкрити після референдуму. Монобільшість у своєму репертуарі. За затвердженим сценарієм, вона по жодному з питань альтернативу, навіть здорову, ніколи не розглядає взагалі. А якщо і ставить на голосування, то автоматично голосує проти. Ну що ж, у них більшість — у них своя «правда».

Юлію Тимошенко це остаточно вивело з себе. І тепер вона про втрати не переймається. Усіх геть! І союзництво з президентською раттю також. Юля закусила уздечку, друзів-ворогів не помічає. Однак її зрозуміти можна, якщо не виправдати: вона живе й бореться у відчутті, що її кинуть усі. І умовно свої, й однозначно чужі. Так уже було, і не один раз. І вона на високій швидкості несеться, спалюючи за собою мости і не оглядаючись на тили, котрих насправді не було й немає. Наразі з новими союзниками. Щойно створено спілку старих-нових облич: «Батьківщина», «Європейська Солідарність», «Голос». Нічого дивного чи нелогічного в цьому немає. У всіх трьох партій є ідеологія (на відміну від прокремлівських, колишніх «донів» та інших каламутних псевдопартуворень), і вони за нею близькі. З цими засадами, які відповідають проукраїнським настроям, ця широка опозиція разом зі «Свободою» вийшли 8 грудня на столичний майдан. Застерігати владу від здачі інтересів держави Україна на зустрічі в Парижі за нормандським форматом.

Обриси нового профілю

Отже, терпець лідера «Батьківщини» Юлії Тимошенко урвався після невдалих закулісних перемовин, прийнятого законопроекту про зняття мораторію на продаж землі — вона перейшла у відкрите протистояння з президентом Володимиром Зеленським. Взаємні шпильки-звинувачення перенесли у публічний простір і соціальні мережі.

Фабулу цієї історії вже описувала «УМ». Після заяви про перехід в опозицію Юлія Тимошенко в телефірі розкритикувала економічні ініціативи влади, передусім запуск ринку сільськогосподарських земель. За її словами, вона раніше пропонувала співпрацю Зе-команді, але там відмовились і пішли своїм шляхом, котрий вона не сприймає.

Однак народний депутат восьмого скликання від БПП Сергій Лещенко, котрий має непогані стосунки з оточенням президента, натякнув у ході тієї ж телепрограми, що Тимошенко обмінювала підтримку своєї парламентської фракції на потрібні призначення у низку державних компаній України. Зокрема, у продовольчо-зернову корпорацію і в Державне агентство з управління зони відчуження.

Звинувачення в українських реаліях так собі, на «трієчку». Лобіювати своїх людей, укрупнювати й зміцнювати свою команду на симпатичні для впливового політика напрямки — історична «традиція» нинішнього часу.

Тим більше що «Батьківщина» ще з самого початку формування провладної верхівки брала участь у переговорах щодо складу Кабміну разом з офісом президента та Ігорем Коломойським. Тоді ж і ширились чутки, що, мовляв, із призначеннями міністрів прем'єр Олексій Гончарук сам упорається, а від «Батьківщини» очікували кадрових пропозицій на інші вакансії.

І от тепер Тимошенко розповіла, що насправді радила кадри,

яких вона називала «досвідченими» для вирішення торговельної проблеми з Китаєм. «Так, абсолютно! У в'язницях сидять (керівники зернової компанії) за те, що вкрали передплату за борошно, що його давав Китай. І ми запропонували розв'язати цю кризу — повністю відновити стосунки у цьому китайському контракті. Ми пропонували людину, котра має прекрасні стосунки з КНР», — розкрила карти Юлія Тимошенко.

Утім наступного дня президент Зеленський через соцмережі вирішив позмагатись у гострослів'ї. «Так, Юлія Володимирівна дійсно пропонувала. Вона принесла список своїх людей для призначення на «солодкі» місця. Натомість обіця-

Політичні експерти припускають, що Ахметов також міг посприяти зустрічному курсу Яценюка й Тимошенко.

ла впродовж року голосувати за всі закони разом зі «Слугою народу» у Верховній Раді. Звичайно, ми відмовили (лідеру «Батьківщини» у вирішенні кадрових питань. — Авт.). Адже епоха договорняків закінчилась назавжди. Але подивіться, як гарно зараз виглядає «опозиція». Така фігура! А знаєте, чому? Тому що зараз їй просто не дають «солодкого», — не без задоволення собою відповів Зеленський.

Леді Ю в боргу не залишилась. Вона ще не такі цирки, як «95 квартал», бачила. «Раз на п'ять років декотрим українським президентам здається, що вони взяли джек-пот! А далі все за сценарієм... Ну, ви в курсі.. Словом, чекаємо Вас на корпоративах... Можна зі своїм піаніно:», — парировала Юлія Тимошенко.

Відтак на горизонті замаюріло подальше погіршення стосунків з офісом президента.

Арсеній Яценюк ніколи не втрачав зв'язку з Юлією Тимошенко.

Опозиційне перезавантаження по-тимошенківськи

Але ж арпідготовка до партійних «воєнних» дій почалася завчасно. У Юлії Тимошенко специфічні стосунки з Банковою були завжди, незалежно від прізвища глави держави. Вона змушувала напружуватись усіх керманців президентського кварталу. Деякі з них застосовували завжди один і той самий метод: відсікти від леді Ю сильних союзників, затоптати, перетворити на баласт усіх, хто може її посилити, — ця задача, її виконання і виконавці через короткий термін завжди ставали відомими.

І що маємо на сьогодні? Найбільшим потужним десантом до лав «Батьківщини» можна вважати вчорашніх партійців із «Народного фронту». Дехто влився як новий партійний кадр, а дехто, посипаючи голову попелом, вийшов зі стану блукань між партійною доцільністю і вічним покликом амбіцій. Ваш вихід на світло, пане Яценюк. Падіння його акцій на Грушевського сталося ще за попереднього прем'єра. Подейкують, що через несанкціоновані обійми з Юлею Тимошенко. І це не просто політичні ревності, це — невпевненість у власних політичних талантах.

Сьогодні також слід зазначити, що на захист лідера «Батьківщини» дружно стали блогери, журналісти, котрі традиційно відображали позицію партії «Народний фронт» та її лідера Арсенія Яценюка. Зрозуміло, що

Турчинова про відновлення політичної взаємодії з Юлею Тимошенко нічого сказати не можуть.

Інтригуюча політбентега від Ахметова

І оцей увесь розквіт консенсусу відбувається не без участі одного з центрових олігархів України, або, як його ще називають, найдорожчого «політика» Ріната Ахметова. Про взаємодію леді Ю з Ахметовим і незалежні, й заангажовані аналітики говорили давно.

Політичні експерти припускають, що Ахметов також міг посприяти зустрічному курсу Яценюка й Тимошенко.

Як не крути, йому також потрібні свої багнети у Верховній Раді, і він узявся формувати своє політичне середовище у складі «Батьківщини». А з Арсенієм Яценюком в олігарха давні стосунки. Тобто напрацювання є.

Ну а в запасі у досвідченої команди «Батьківщини» — багатий арсенал політичної зброї. І його використовуватимуть на повну. Гроші на розбудову партії також потрібні.

Крім того, аналітики називають ще одного відомого політика — головного «радикала» Олега Ляшка — пробивного силою Ріната Ахметова. Саме довкола суду лідера Радикальної партії за бійку з головою «енергетичного» комітету Верховної Ради Андрієм Герусом із провладної фракції «Слуга народу» вибудовується стратегія у протистоянні зі «слугами» та офісом президента. Показово, що на перших штрихах лінії оборони присутні на суді були депутати з фракції «Батьківщина»: ексголова Служби безпеки України Валентин Наливайченко та Михайло Волинець. А також депутати восьмого скликання від фракції «Народного фронту»: заступник голови фракції Андрій Тетерук і його колега по «НФ», а нині народний депутат від «Європейської Солідарності» Вікторія Сюмар.

У підсумку Олега Ляшка залишили на свободі під особисту поруку депутатів Вікторії Сюмар («ЄС») та Михайла Волинця («Батьківщина»).

А що від того маємо ми, українці? Коли не міняється устрій влади, підхід до відповідальності перед своїм народом, не відбуваються глибокі докорінні зміни у свідомості тих, хто займає високі пости, а змінюються лише обличчя і прізвища — чогось доброго чекати важко. Але в Україні відроджено віча часів Київської Русі. І хто б там не стояв на сцені, якщо ми не побачимо в тому «комусь» перспективи українського державотворення, він може не достояти до завіси, що опускається з певною часовою періодичністю. Бо двигун внутрішнього згоряння терпіння і прагнень українців як був, так і залишився чотирициліндровим. ■

■ НА НАЙВИЩОМУ РІВНІ

Я, ти, він, вона

Перед «кроком у невідоме»: хто і чого очікував від зустрічі в нормандському форматі

Ігор ВІТОВИЧ

У понеділок, 9 грудня, вперше за три роки мали зустрітися лідери «нормандської четвірки». Президент України Володимир Зеленський, президент Франції Емманюель Макрон, канцлер Німеччини Ангела Меркель і президент Росії Володимир Путін зібралися на переговори в столиці Франції Парижі.

Востаннє переговори лідерів «нормандської четвірки» відбулися 19 жовтня 2016 року в столиці Німеччини Берліні. Тодішній президент України Петро Порошенко, президент Франції Франсуа Олланд, президент Росії Володимир Путін та канцлер Німеччини Ангела Меркель домовилися, зокрема, про відведення військ у районі Станиці Луганської і Золотого в Луганській області й Петрівського на Донеччині. Ці завдання реалізовані впродовж літа — осені 2019 року.

Оскільки засідання «нормандської четвірки» було заплановане на вечір, коли цей номер «УМ» уже перебував у верстці, то розглянемо лише стартові позиції учасників зустрічі, а її результат буде відомий лише сьогодні, 10 грудня.

«Міцний горішок»: Володя чи Владімір

Відомо, що президент Зеленський на зустрічі у «форматі чотирьох» покладав дуже великі очікування. Наприкінці листопада він повідомив, що лідери країн нормандського формату обговорюватимуть «повернення всіх українських полонених», припинення вогню, контроль над українсько-російським кордоном та місцеві вибори на непідконтрольній українській владі території Донецької та Луганської областей.

Водночас очікування Росії перед зустріччю 9 грудня були обережним. Якщо Зеленський виявиться «міцним горішком» і не піде на бажані Кремлю поступки, то зустріч у Парижі оголосять «ознайомчою», а якщо ж оступиться і висловить згоду на російській «хотелки», то Путін повернеться додому таким же переможцем, яким він був після анексії Криму.

За інформацією ЗМІ, загаль-

на тривалість «саміту чотирьох» мала становити не більше трьох годин. Джерело з числа російських організаторів зустрічі повідомило агенції «Інтерфакс», що перед самітом Володимир Путін зустрінеється з канцлером Німеччини Ангелою Меркель та президентом Франції Емманюелем Макроном. Потім відбудеться чотиристороння зустріч у нормандському форматі, а вже після неї — двостороння зустріч Путіна і Зеленського.

Помічник президента Росії Юрій Ушаков підтвердив, що Володимир Путін та його український колега Володимир Зеленський переговорять уже після завершення зустрічі в нормандському форматі. Він також додав, що тривалість двосторонньої зустрічі не обмежена у часі — це залежатиме від бажання глав двох держав та «від того формату, який запропонують організатори саміту — французи». Але все ж висловив припущення, що зустріч Путіна і Зеленського буде короткою.

Перемога, провал чи відсутність результату?

Якщо Путін приїхав, значить, готовий розмовляти

Стосовно організаторів зустрічі, то в Парижі вітають дотримання сторонами режиму припинення вогню (про його порушення воліють не чути) та переконані, що саме Мінські угоди дозволили зупинити російський наступ та уникнути велетенських жертв, нагадують у Єлисейському палаці. І на підтвердження наводять дані про те, що за роки війни на Донбасі загинули понад 13 тисяч осіб, але три чверті всіх жертв прийшлося на перші півроку війни — до лютого 2015 року, коли за посередництва Франції та Німеччини були підписані угоди в Мінську.

Про конкретні очікування від цієї зустрічі в Єлисейському палаці говорять з обережністю. Незалежно від результатів переговорів у Парижі вважають успіхом сам факт першої за останні три роки зустрічі «четвірки» на вищому рівні. «Є багато прогріч, але для цього і потрібен саміт. Якби сторони були згодні в усьому, то не було б і цього конфлікту. Якщо Путін погодився приїхати, значить, готовий розмовляти. Глави держав просто так не зустрічаються», — натякають в оточенні президента Макрона.

І вважають, що оптимальний

сплях до виконання Мінських угод містить «формула Штайнмайєра», але точного календаря її реалізації наразі немає. І, ймовірно, французька сторона буде наполягати на переговорах випрацювати такий календар, за яким наступного дня після виборів український кордон повинен перейти під контроль української влади. Тобто адміністрація Макрона не бачить нічого ненормального і небезпечного в тому, що вибори будуть відбуватися непідконтрольно українській владі. Щоправда, в Єлисейському палаці зазначають, що «до виборів ще належить багато чого зробити». А самі вибори на території, контрольованій терористами і сепаратистами, можна провести одночасно з місцевими виборами в Україні, які призначені на осінь 2020 року.

Російська газета «Коммерсант» у номері за 9 грудня зазначає, що Росія займає жорстку позицію перед «нормандським самітом» і не має наміру адаптувати чи редагувати Мінські домовленості. Газета зазначає, що російська сторона згодна на розвиток відносин з Україною за грузинською моделлю, тобто на розвиток двосторонніх зв'язків за відсутності вирішення конфлікту.

Кремль розраховує, що подібну позицію займуть і Франція з

Німеччиною, які також наполягатимуть на безальтернативності «Мінська». Позиція української сторони стосовно того, що домовленості з Мінська застаріли і їх потрібно підкоригувати, не знайде, певне, підтримки з боку інших трьох учасників переговорів.

Ще однією умовою Москви для її участі у саміті в Парижі було узгодження документа, який опублікують за результатами зустрічі глав чотирьох країн. Це робиться для того, щоб Україна не порушувала в Парижі інші теми, наприклад, повернення Криму. Ще до самої зустрічі стало відомо, що сторони затвердили проект такої угоди, але її зміст не розголошують до офіційної публікації. Однак директор російського Центру політичної кон'юнктури Олексій Чеснаков дав зрозуміти, що він повністю лежить у руслі Мінських домовленостей.

Про проект заключного положення висловились і українська сторона. Віцепрем'єр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Дмитро Кулеба зазначив, що «комюніке є дуже дипломатичним» і «не містить якихось суперпроривних ідей». Натомість глава українського МЗС Вадим Пристайко зазначив, що документ складений «дуже обережно». «Це не буде Мінськ-3», — додав він. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Глухий кут у Сочі і демонстрації в Мінську

У суботу, 7 грудня, в Сочі президент Білорусі Олександр Лукашенко і його російський колега Володимир Путін провели тривалі, понад 5-годинні, переговори стосовно поглиблення інтеграції двох країн. Всупереч очікуванням, жодної угоди про поглиблену інтеграцію не було підписано, але за результатами переговорів число суперечливих питань щодо інтеграції скоротилося, заявив глава мінекономрозвитку Росії Максим Орешкін. Хоча попередній текст домовленостей не був представлений офіційно, однак, за інформацією низки видань, йдеться про більш тісну економічну інтеграцію, включаючи створення єдиного податкового та цивільного кодексів. Передбачається також часткове об'єднання систем банківського нагляду, введення єдиного зовнішньоторговельного режиму, єдиних правил у митній та енергетичній сферах. Наступна «інтеграційна» зустріч двох президентів відбудеться 20 грудня в Санкт-Петербурзі. Поки в Сочі тривали переговори, у Мінську два дні поспіль, 7 і 8 грудня, відбувалися акції білоруської опозиції проти зближення з Росією. За оцінкою опозиційного сайту «Хартія 97», у протестах узяли участь близько двох тисяч осіб. Відбулися незначні сутички протестувальників із міліцією, але без арештів.

Вручено нагороди за кращі європейські фільми 2019 року

У суботу, 7 грудня, в Берліні відбулася 32-га щорічна церемонія вручення нагород Європейської кіноакадемії. Кращим європейським фільмом 2019 року визнана іронічно-сатирична історична стрічка грецького режисера Йоргоса Лантімоса «Фаворитка». Всього цей фільм отримав вісім «євроос-

карів», зокрема за режисуру, монтаж та костюми. Також виконавиця головної ролі британської королеви Анни в цій стрічці Олівія Колман отримала нагороду як краща акторка. Кращим актором визнано Антоніо Бандераса за роль у фільмі іспанського режисера Педро Альмодовара «Біль і слава». Цікаво, що це значною мірою автобіографічна стрічка, тобто Бандерас втілює на екрані в образ Альмодовара. «Євровідкриттям» року визнано драму французького режисера Ладжа Лі «Знедолені». Сценарист стрічки запозичив до неї лише назву славетного роману Віктора Гюго про події Французької революції XIX століття, а й сюжет, проте дія стрічки перенесена в наші часи в неблагополучне передмістя Парижа наших днів. Єдиним українським акцентом вечора була поява на сцені звільненого з російських застінків українського режисера Олега Сенцова, якого зал зустрів гучними оплесками. Але слова Сенцова не надали, бо постановники церемонії організували її в легкому водевільно-комедійному стилі і побоювалися можливих політичних заяв Сенцова. Наступного року церемонію «єврооскарів» прийматиме столиця Ісландії — Рейк'явік.

43 загиблі у пожежі на фабриці в Нью-Делі

Унаслідок пожежі на одній із фабрик у столиці Індії Нью-Делі загинули щонайменше 43 людини. Вогонь на підприємстві спалахнув зранку в неділю, 8 грудня, й швидко охопив кілька приміщень. Більшість загиблих були трудовими мігрантами, котрі ночували просто на фабриці, полум'я заскочило їх під час сну. Ще десятки постраждалих перебувають у лікарнях, багато хто з потерпілих потрапив у медичні заклади з ознаками сильного отруєння чадним газом, передає агенція новин дра. До

значної кількості жертв призвів і той факт, що чотириповерховий промисловий об'єкт, очевидно, не мав спеціальних виходів на випадок пожежі. Фахівці вказують на те, що керівництво фабрики проігнорувало обов'язкові для промислових об'єктів правила протипожежної безпеки. Дехто з очевидців переконаний, що багато жертв пожежі задихнулися від чадного газу, оскільки не змогли своєчасно знайти вихід із приміщень, повідомляє кореспондент агенції «Франс Пресс». Нью-Делі відоме своєю хаотичною забудовою, адже часто в столиці Індії будівлі споруджують без урахування будівельних норм та вимог техніки безпеки. Нинішня пожежа стала найпотужнішою за кількістю жертв у Нью-Делі за останні більш ніж 20 років. 1997 року під час пожежі в одному з кінотеатрів загинуло 59 осіб.

Продажі зброї у світі у 2018 році зросли на 4,6%

Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру (SIPRI) 9 грудня опублікував звіт, у якому йдеться, що продажі зброї у всьому світі в 2018 році зросли на 4,6% у порівнянні з попереднім роком. Водночас із 2002 року загальний обсяг військових продажів зріс на 47%. Продаж озброєння та військових послуг сотнею найбільших компаній сектора (без урахування таких як Китай) у 2018 році становив 420 мільярдів доларів, вказують експерти. Частка американських компаній у сотні лідерів складає 59%, російських — 8,6%, британських — 8,4%, французьких — 5,5%. Всього у сотню компаній-продавців зброї увійшли 27 європейських компаній. Від України у звіт потрапила одна компанія — держконцерн «Укроборонпром» із продажами у 1,3 мільярда доларів.

Росія «застовблює» Арктику

Росія в найближчі роки розгорне над Арктикою протиповітряний купол з допомогою ракетних систем С-400, якими будуть оснащені всі арктичні дивізіони Північного флоту РФ, повідомив у понеділок, 9 грудня, в інтерв'ю армійській газеті «Красная звезда» його командуючий Олександр Моїсєєв. Він обгрунтував це тим, що найближчим часом ситуація в цьому регіоні може загостритися з огляду на активність НАТО. Вирішуючи питання гарантування безпеки, моряки «продовжать активно освоювати та вивчати Арктику», створюючи там широкую військову інфраструктуру. Розгортання цих систем в Арктиці розпочали ще у вересні. Росію турбує на стільки «активність НАТО», як велетенські природні багатства Арктики, передусім вуглеводні, а також родовища інших цінних мінералів.

Виверження вулкану в Новій Зеландії

Щонайменше одна людина загинула, декілька постраждали, в тому числі одна людина — серйозно, в результаті виверження вулкана біля східного узбережжя Північного острова Нової Зеландії. Як повідомила поліція 9 грудня, 23 людини вдалося врятувати з острова Вайт-Айленд, де сталося виверження. Острів є незаселеним, але, за попередніми даними, в цьому районі могли перебувати близько сотні людей. Вулкан острова Вайт-Айленд — один з найактивніших у Новій Зеландії. Він розташований приблизно за 50 кілометрів від східного узбережжя Північного острова. Прем'єр-міністр Нової Зеландії Джасінда Ардерн повідомила, що, за даними влади, на час землетрусу на острові і довкола нього були туристи, «як новозеландці, так і відвідувачі з-за кордону». Вона запевнила, що поліція і надзвичайні служби роблять усе можливе.

ПРЯМА МОВА

Наталія ЛЕБІДЬ

Директор архіву СБУ Андрій Когут розповідає, що й досі є люди, які не вірять — із документами спецслужб цілком реально ознайомитися. Так, архів — не бібліотека, і зайти туди «просто так» не вийде. Власне, це правильно, бо справи — старі та крихкі, а на поживклому папері складно розібрати текст, особливо якщо він рукописний. Пройшовши через тисячі рук, ці томи взагалі ризикують обернутися на порох. Але якщо обгрунтувати свій запит — отримати справу, яка цікавить, можна у стислі терміни. Про те, як це зробити, є детальний інструктаж на сайті Служби безпеки. Авторці цих рядків пощастило попрацювати в архіві та поспілкуватися з його очільником.

«Перше масове знищення документів відбулося після смерті Сталіна»

■ **Пане Андрію, почнемо з самого початку. Надворі 1991 рік, розпад СРСР. Що відбувається з архівами спецслужб?**

— Якщо ви маєте на увазі міф, що всі справи терміново вивозили до Москви, то такого не було.

■ **А що було?**

— Передусім зауважу, то в радянські часи все дуже жорстко регламентувалося. Навесні 1990 року було видано два накази — №00111 та №00150 (останній у нас є на зберіганні), які дозволяли знищувати документи. Надворі вже були перебудова і гласність, і це не могло не вплинути на настрої всередині тодішнього КДБ. Ну і плюс події в Берліні, де протестуючі захопили будівлю Штазі (аббревіатура на позначення міністерства державної безпеки, спецслужби НДР. — Авт.) разом з усіма архівами і тими документами, які просто лежали на столах у працівників. Зваживши на це, в Москві вирішили дати собі раду на майбутнє і видали згадані накази, де зазначалося, поміж іншим, про те, що досє агентів не зберігаються.

■ **Хитре визначення. Тобто можна папати, а можна й ні.**

— Це означало, що справи агентів можна знищити будь-коли — за першої ж потреби. В результаті справи періоду від 60-х по 80-ті роки були знищені. А до Росії був вивезений винятково архів внутрішніх військ НКВС.

■ **Тобто справи агентів, котрі працювали до початку 1960-х, уціліли?**

— Хороше питання. Річ у тім, що знищення документів 1990 року не було першим масовим знищенням. Перше масове знищення відбулося після смерті Сталіна. Саме тоді, за оцінками дослідників, «викосили» найбільший масив документів. А після цього кожна політична зміна тягнула за собою нові записки архівних матеріалів. Дослідження того, що було знищено, а що ні, вже проводяться у сусідніх країнах — колишніх радянських чи соціалістичних республіках. Думаю, і ми до цього прийдемо, а тоді вже робитимемо висновки.

■ **Внутрішні війська НКВС — це ж, зокрема, й «знамениті» загорджувальні загони, і боротьба з УПА, і ще ціла низка «подвигів». То ви кажете, що ці архіви втрачено?**

— Частково відзнято на мікрофільми. Вони є в державних архівах України, і в університеті Торонто... Тут є ще такий момент. Київський архів КДБ — це республіканське управління, а це означає, що копії всіх справ або відразу йшли в Москву, або виписувалися з Києва по мірі потреби — у робочому порядку.

■ **Тобто не мало сенсу везти щось до Москви, там уже все було.**

— Крім того, завжди було бачення стосовно України та Білорусі, що що б не сталося, а ці дві республіки назавжди залишаться в орбіті Москви. Тобто так, сенсу щось вивозити — жодного.

«Читальний зал відображає стан наповненості наших сховищ»

■ **У сухому залишку, що ми тут у вас маємо? Скільки одиниць зберігання?**

— У Києві — понад 224 тисячі одиниць зберігання, що становить сім кілометрів, якщо розкласти їх у довжину, плюс ще понад 700 тисяч — у регіонах. Загалом архів СБУ було створено у 1994 році.

■ **Чому так пізно?**

— У 1991 році було створено Службу національної безпеки, потім — у 1992-му — СБУ, а у 1994-му було прийнято закон про Національний архівний фонд і,

відповідно до нього, започатковано галузевий Національний архів Служби безпеки України. І лише в 2011-му архів було виділено як окрему установу.

■ **Ви зберігаєте документи, що мають стосунок до подій минулого...**

— Так, ті, котрі належать до Національного архівного фонду. Фактично все, що є зараз, бере початок у 1917-1918 роках і завершується у 1991-му.

■ **А теперішні справи, котрі веде СБУ? Коли вони потраплять до архіву?**

— Не відразу, певна річ. Спочатку справа ще зберігатиметься там, де її вели, потім її виносять на розгляд експертно-перевіральної комісії, котра діє при архіві, і ця комісія вже визначає, чи справа містить історично-культурний інтерес і чи варто передавати її на постійне зберігання до архіву. Але тут ми підходимо до того моменту, що місця на зберігання актуальних справ СБУ у нас просто немає. Тому ми не надто переймаємося тим, коли надійдуть «свіжі» справи, бо їх нема де розмістити.

■ **Так, тіснувато у вас. Зокрема, й у читальному залі.**

— На жаль, читальний зал відображає стан наповненості наших сховищ...

■ **Не намагалися вибити, наприклад, із ДУС краще приміщення?**

— У принципі, і нинішнє є добрим. Але, передусім, це приміщення спеціально оснащувалося під архівні сховища. Тобто будь-яка інша будівля, якою б доброю вона не була, відразу потребуватиме чималі кошти на реконструкцію.

■ **Йдеться передусім про безпеку чи про мікроклімат та інші фізичні показники?**

— І про те, і про те. Насправді наш архів є досить добре обладнаним.

■ **Але ж місця бракує. А що з тією будівлею, яку Володимир В'ятрович знайшов на Тросціні і презентував як майбутній «централізований архів таємних радянських спецслужб»? Пам'ятаю, йшлося про те, що там цілих вісім поверхів вільного місця...**

— Там наразі половину приміщення займає архів НБУ, бо це ж — власність банкотно-монетного двору Нацбанку, і лише другу половину відвели архіву Інституту національної пам'яті. Плюс цієї будівлі в тому, що вона автономна щодо інших, а мінус — у тому, що там доведеться починати з масштабної реконструкції, про яку я казав.

■ **Словом, ваш архів переїде туди...**

— Не раніше, аніж будуть забезпечені належні умови зберігання справ. А це займе, я гадаю, не менше трьох років.

«Оцифрування — це не просто фотографія сторінки»

■ **Держава виділяє вам кошти на оцифрування справ чи таке завдання навіть не ставиться? Нова ж влада проголосила курс на тотальну «діджиталізацію».**

— Закон про доступ до архівів репресивних органів передбачає, що оцифрування має відбуватися. За чий рахунок? За рахунок платників податків або державного бюджету — назвіть це як хочете. Ми отримуємо всі наші кошти через Службу безпеки, інші архіви — або через державну архівну службу, або (якщо це обласні архіви) — через обласні адміністрації. Тому в різних архівах — різний стан справ і з матеріально-технічним забезпеченням, і з умовами зберігання, і з кадрами, які на пряму залежать від конкурентоспроможності зарплат. Тому, чесно кажучи, якщо говорити про архівну справу як таку, то тут усе сумно, дуже сумно і ще сумніше. Бо ж оцифрування — це не просто фотографія сторінки.

Директор архіву СБУ Андрій Когут.

Андрій Когут: архіві СБУ тисячі одиниць в регіонах —

Очільник архіву Служби безпеки — про справи та людські долі, державне фінансування та дослідницькі проекти

■ **Це зрозуміло. Бо треба ж усе це згодом систематизувати...**

— Є ще одна проблема. На початку 1990-х була знищена не тільки частина справ як таких, а й довідкове забезпечення, яке дозволяло швидко знаходити, що де лежить. Те, що існувало, було створене для оперативних потреб КДБ. У ті часи нікому й у голову не могло прийти, що архівом СБУ можна буде користуватися як звичайним архівом. Сама думка про це була крамольною.

Відповідно, коли ми створюємо ену кількість копій, зокрема й електронних, ми не наближаємося до оцифрування архіву. А для того, щоб наблизитися, потрібні й певні індекси, покажчики, ну і, певна річ, програмне забезпечення, яке дасть можливість зрозуміти, що ж ми нацифрували. А програмне забезпечення має бути ліцензоване — це потрібно навіть з точки зору безпеки. Тобто наразі ситуація така: чим більше накопичуєш цифрових копій без їх належного опрацювання, тим більше проблем з їхньою систематизацією у майбутньому.

■ **Словом, усе знову впирається у гроші. Зробіть послугу оцифрування платною — назбираєте на ліцензійні програми. Це не буде порушенням закону, бо там порядок надання електронних копій не прописано.**

— Ідея і добра, і погана. Теоретично оплата можлива. Але з практичної точки зору оплата означає ще й витрати на адміністрування — утримання бухгалтерії, консультації правників тощо. На

все це потрібні і часові, і людські ресурси. Ще невідомо, чи ми фінансово від цього виграємо, чи вийдемо на нуль, чи взагалі програємо.

З іншого боку, ми є архівом Служби безпеки. А Служба безпеки на своє забезпечення отримує гроші лише від держави. А держава зі свого боку несе моральну відповідальність за те, щоб громадяни мали можливість ознайомлюватися з усіма документами безоплатно. Надто вже специфічна ця група архівних одиниць, яка пов'язана із репресіями та порушеннями прав людини... Гадаю, що державна філософія має полягати в тому, щоб надавати подібні документи безкоштовно — якщо вже ми будемо правову демократичну державу чи принаймні державу, яка прагне відрізнятись від тієї, яка була до того.

«Вражає кількість справ»

■ **Гаразд, від грошей — до конкретик архіву. Коли ви лише починали тут працювати, що вас вразило найбільше?**

— Кількість справ. Одна річ, коли ти чуєш про всі ці величезні цифри (наприклад, убитих під час великого терору), а інша — коли бачиш це на власні очі. Починаєш гортати справи розстріляних, а там лише — по три-чотири документи. І вся справа — у пару міліметрів товщиною. При цьому перший документ — постановою про заведення справи, потім протокол допиту іншої людини, де згадується той, щодо кого заведена справа, потім протокол допиту фігуранта спра-

Фото з виставкового проекту «Battle of memories: міфи та реалії радянської доби».

У київському — понад 224 зберігання, ще 700 тисяч

Андрій Когут каже, що ти не зрозумієш масштаби репресій радянської доби доти, доки не візьмеш до рук конкретні справи розстріляних «ворогів народу».

ви, де він заперечує всі обвинувачення, потім постановою про розстріл, і це, власне, все.

■ **Довгим розслідуванням ніхто не переймався...**

— Це була тоталітарна машина, в якій визначали квоти на «ворогів народу», кількість тих, кого потрібно було репресувати. При цьому від людини не залежало нічого. На неї навіть могло не бути жодного доносу. Уявлення про те, що всіх заарештовували за доносами, — правильне, але правильне частково.

■ **Але ж ви знаєте знамениту фразу Сергія Довлатова «ми без кінця проклинали товариша Сталіна, і, певна річ, за діло. І все-таки я хочу спитати — хто на-**

писав чотири мільйони доносів?...». Тобто були доноси?

— Це таке собі «красне слівце», яке не підтверджується тим, що ми бачимо в архівах. Але так, доноси — були. Та вони не були визначальними.

■ **Не будемо рахувати доноси. В контексті недавніх роковин Голодомору спитаю вас про іншу цифру — то скільки було загиблих у 1932-1933 рр.? У різних дослідженнях наводять дані, які різняться вдвічі — від 4 і до майже 8 мільйонів.**

— Ні, я не можу озвучити жодних цифр. Із ними — велика проблема. В Україні кількість жертв, постраждалих чи загиблих від комунізму, на сьогодні не

встановлена. Це пов'язано в першу чергу з чистками в архівах, про які я вже згадував. І не тільки в архівах спецслужб. Тобто нанесено удар по базі, на основі якої робляться ті чи інші підрахунки.

Є складність і з вибором методології. Є методологія, котру запропонували демографи. Вона говорить про те, що в 1932-1933 роках загинуло 3,5 мільйона, ще 600 тисяч не народилися, тобто загальні втрати — понад 4 мільйони. Але деякі очевидці — як правило, це іноземці, іноземні дипломати, наприклад — подавали інші, вищі цифри. Наскільки вони об'єктивні — про це складно судити.

Як на мене, справа не в цифрах, а в цілях і методах. Тобто коли ми говоримо про визнання комуністичного режиму тоталітарним, то вимірювати його злочини у кількості загиблих узагалі є некоректним. Бо навіть якби загинула сотня людей, але було доведено, що їхня смерть сталася внаслідок спланованих дій, цього вже достатньо, щоб визнати Голодомор геноцидом. За статистикою ми не повинні втратити людину.

«**Продовжуємо вивчати тему Голодомору»**

■ **Перше масштабне видання про Голодомор мені дарував ще Валентин Наливайченко, будучи головою СБУ. Працюючи в читальному залі, я побачила нові книги на цю тему. Ви продовжуєте її вивчати?**

— Так, продовжуємо. Остання книга була видана Інститутом національної пам'яті цього року — там містяться щоденники свідків Голодомору, більшість із яких були долучені до кримінальних справ — як доказ того, що обвинувачений займався антирадянською діяльністю.

■ **Тематично над чим ще працює архів СБУ?**

— Тематика досліджень визначена характером документів. Працюємо над усім, що пов'язано з репресивною системою. Минулого року ми видали книгу про репресованих міністрів УНР і тим самим заповнили лаку, яка властива українській історіографії — ми (як і у випадку з Голодомором) воліємо говорити більше про цифри, а не про конкретних людей і не про ті державні інституції, котрі вони репрезентували.

Також вивчаємо повстанський рух 1920-х років, великий терор 1930-х (готуємо працю спільно з колегами з Чехії та Ізраїлю), вивчаємо виконавців великого терору, тобто тих чекістів, які згодом були також репресовані. Чимало праць було видано нами і про Другу світову війну, і про повоєнний період, тобто про дисидентство. Є й книга про Чорнобиль — на основі документів КДБ про аварію 1986 року. Зараз готуємо збірник документів про кримськотатарський рух — хочемо зробити те, що маємо, доступним для більш широкої аудиторії.

■ **Розкажіть про контингент відвідувачів архіву. Більшість шукає дані про родичів чи займається науковою роботою?**

— Більшість тих, хто звертається, все-таки шукає дані про родичів. Але вони приходять разово. А ті, хто працює в нас постійно, — це історики, дослідники та журналісти.

■ **Тобто хвиля тих, хто шукав рідних, не зменшилася з початку 1990-х?**

— Навпаки. Починаючи з 2014-2015 року, вона зросла приблизно втричі. І зростала десь до 2017-го. Зараз тримається на стабільному рівні.

■ **Дивно. Логічно було б очікувати приплив зацікавлених у той період часу, коли архіви тільки були відкриті. Зараз потік мав би схлинути. Чим пояснюєте зростання зацікавленості?**

— Минув час, і ті, хто до нас звертається зараз, — це вже онуки-правнуки репресованих. Тобто вже не діти і не безпосередні жертви репресій. Очевидно, кожне покоління шукає щось своє.

«**В Україні найбільш ліберальне законодавство щодо доступу до архівів»**

■ **Про закордонний досвід вас питаю. У колишніх соціалістичних республіках як архівна справа організована? Вони вже все відкрили, все оцифру-**

вали?

— Залежить від того, що і з чим порівнювати. Якщо ми говоримо про законодавство, то найкраща ситуація — у нас. Україна — лідер щодо легкості доступу до архівів спецслужб. У нас у цьому відношенні — найбільш ліберальне законодавство, найбільш відкрите для тих, хто хоче працювати з архівними документами.

■ **А що, в Польщі, Чехії, Німеччині — все закрито?**

— Ні, не закрито. Але у них більша кількість обмежень, ніж у нас. У Німеччині, наприклад, узагалі протилежна філософія. Що маєтсья на увазі? В Україні можна працювати з усім, що людина про себе не закрила. Тобто якщо, наприклад, ви або ваші родичі були репресовані, ви маєте право закрити про себе інформацію на термін до 25 років. Для цього треба одноразово звернутися в архів. А в Німеччині ініціатива походить не від фігуранта справи, а від того, хто нею цікавиться. Така людина має запитати дозвіл на роботу з документами у того, хто в них згаданий, — як бачимо, діаметрально протилежний підхід. І я вважаю, що у нас у цьому відношенні прогрес.

Але якщо говорити про кількість місць у читальному залі, про технічне забезпечення, то ми, звісно, не серед перших. Але й не серед останніх.

■ **Ви згадували про співпрацю з Чехією та Ізраїлем. Які вона має форми? Йдеться про обмін документами?**

— Йдеться про різне. У нас підписані меморандуми та угоди з Фінляндією, Литвою, Польщею, Чехією, Угорщиною. Зараз працюємо над угодою зі Словаччиною. Почали процес із Румунією. Це — якщо говорити про архіви репресивних органів. Також співпрацюємо з академічними установами Німеччини, Франції, Сполучених Штатів, Канади — це там, де в нас є спільні проєкти. Десь ми звертаємося першими, десь звертаються до нас. По-різному відбувається... Працюємо залежно від того, що цікаво іншій стороні. Зараз триває обмін документами з Польщею, Фінляндією. Від фінів отримали картки на вільно-вополононих, які загинули на війні...

■ **А що цікавить Польщу? Волинські події?**

— Ні, їх цікавлять репресії щодо поляків. А про волинські події 1943 року не так і багато документів. Значну частину було видано Володимиром В'ятровичем у двотомнику — там є документи й з нашого архіву. Загалом дискусія по Волині йде більше з посиленням на емоції, аніж конкретні факти.

■ **До речі, про В'ятровича. А точніше, про нового очільника Інституту національної пам'яті. Поділіться інсайдом — кого чекають на цю посаду?**

— Зараз обиратимуть із двох кандидатур (йдеться про викладача Педінституту Антона Дробовича та доцента «Могилянки» Василя Яблонського. — Авт.). Чув про обох, але особисто цих людей не знаю. Не бачу підстав, чому б УІНП не продовжити співпрацю з архівом СБУ.

■ **Якщо тільки сам архів не припинить роботу. За Януковича його вже «ставили на паузу».**

— У нас усе гаразд — ми працюємо. Не бачу підстав для подібного ані ззовні, ані з середини. Принаймні з 2014 року керівництво СБУ адекватно оцінювало потребу в роботі архіву. Сподіваємося, так буде і в майбутньому.

Р.С. Інтерв'ю з Андрієм Когутом було записано до призначення нового голови Інституту національної пам'яті. Ним став, як уже повідомляла «УМ», Антон Дробович. Колишній очільник УІНП Володимир В'ятрович зреагував на цю новину негативно. Він зазначив, що призначення Дробовича «це вже не помилка, а розворот в інший бік», а «в національній пам'яті може не залишитися місця для України та українців». Сам В'ятрович нещодавно прийняв присягу народного депутата України, пройшовши до Верховної Ради за списками партії «Європейська солідарність». Перед тим він тривалий час очолював Інститут, залишивши посаду у вересні 2019 року. ■

ДОЛЯ

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

Хоч я приїхала до села Великі Будища Диканського району рано, Юлія вже встигла напекти пиріжків із картоплею. «Пиріжки в нас на столі чи не щодня, бо мені приємно частувати родину й гостей чимось смачненьким. Та й загалом люблю гостей, мені неодмінно потрібно, щоб у домі був рух», — повідомляє донеччанка, відчиняючи двері, аби випустити кількох собак і котів, які просяться надвір. Тим часом інша партія домашніх улюбленців забігає знадвору на кухню.

Оскільки вимушена переселенка дуже любить людей, а також спілкування, у її господі досить часто бувають гості з різних міст і країн. «Якось мені телефонує відомий харківський блогер і журналіст Маруся Васильєва й запитує, чи можна привезти групу шведських пенсіонерок, яких цікавить побут українського села. Ну, звичайно ж, можна. Як хлібосольна українська господиня приготувала велику каструлю картоплі, казан м'яса, аби на всіх вистачило. Та шведки на них і не глянули. Натомість наминали мої помідори в городі, щипали петрушку, зелену цибулю, шпинат», — у Юлії така жива й багата мова, що слухати її можна годинами.

«Завдяки «мазні» «вискочила» з війни без посттравматичного синдрому»

«Колишній прапорщик і дресирувальник, багатодітна мати, бабуса, собачниця, котятниця, городниця», — так представляється 57-річна Юлія Баєва у «Фейсбуці». П'ять років тому вона разом із трьома прийомними дітьми змушена була втікати від війни. «У 2014 році враз перестали платити пенсії й усі соціальні виплати. Одного дня приходимо до ПриватБанку, а там замкнені двері. Зате SMS-ки про несплачений кредит надходили регулярно. І це при тому, що заплатити ти просто не мав змоги. Так от, нашу сім'ю тоді врятувало те, що я мала звичку запасатися: у нас був повний підвал консервації, овочів... Ми покинули місто Ясинувата Донецької області 31 травня 2014 року. А моя мама, котра проживала в Макіївці, так і лишилася там: навідріз відмовилася покидати насиджене місце. І от цілий рік вона жила без пенсії — наші не могли її виплачувати, а долесна «ДНРія» до цього іще не дозріла. Відтак спершу я переказувала гроші на банківську картку — тоді іще працював один-єдиний на всю Макіївку банкомат «Ощадбанку». Та згодом і він перестав функціонувати. Тоді я висилала кошти знайомому главі прийомної родини до Києва, він — своїм братам по протестантській вірі до Слов'янська, куди з Макіївки періодично їздили його батьки, ті передавали їх моему брату, котрий наглядав за мамою», — розповідає моя співрозмовниця.

Війна лишила глибокий слід у душі Юлії. Несподівано для себе вона почала малювати (оскільки віддає перевагу пейзажам, «фейсбуківські» друзі нарекли її «древовисцем»), хоч досі ніколи не тримала пензля в руках. Якось придбала на новорічні подарунки дітям картини, які розмальовують за номерами, контурами. Але вийшло так, що розмальовала їх сама, — так відкрила в собі потребу давати вихід творчій енергії. «Коли ж сама намалювала перше дерево, настільки пишлася собою! — зізнається вимушена переселенка. — Так малювала увесь 2015-й, 2016 рік і навіть половину 2017-го. Відправлю, було, вранці дітей до школи, а сама сідаю і з блаженством на обличчі малюю — дуже сильна була в цьому потреба. Згодом одна з моїх «інтернетівських» знайомих зробила висновок, що тільки завдяки своїй «мазні» я «вискочила» з війни без посттравматичного синдрому».

Тепер у Юлії Баєвої багато інших занять. Окрім восьми котів і п'яти собак, у неї є птаство (в огороженому дворіці походжають кури різних порід, навіть карликові, і цесарки). А ще — город, молодий сад, три квітники. За словами Юлії, порядкувати в господарстві їй допомагають діти.

«Десять соток городу обробляємо вчотирьох. Коли взяла їх із дитбудинку, Лері було п'ять років, Ані — сім, а Віктору — вісім. І от, пригадую, вийшла на грядки, а діти всі в один голос: «Мамо, чим тобі допомогти?» Вони зі мною вже 12-й рік, і відтоді нічого не змінилося. Усі разом дружно виконуємо необхідний обсяг робіт, а потім кожен займається своєю справою. «Саморобних» дітей у мене колись було двоє, — жінка так висловлюється, щоб не ділити дітей на своїх і чужих. — Найстарша донька Аня разом зі своїм чоловіком Іваном живе в Києві, я вже маю й онучку Сашу. А син Антон потонув, коли йому було 16 років. До цього він двічі тонув у дитинстві, тоді його

врятували. Після другого випадку ми з тодішнім чоловіком вирішили, що син неодмінно має займатися п'ятиборством з обов'язковим плаванням. Проте трапилося так, що одного разу він стрибнув у ставок із водозбірника (перед цим стрибав так неодноразово) і більше не випірнув...»

«Із Донецьким аеропортом мене багато що пов'язує»

Найприкріше те, що з моменту вимушеного від'їзду Юлія жодного разу не була на могилі Антона, оскільки він похований на кладовищі, що розташоване за Донецьким аеропортом. Під час боїв за летовище добряче дісталось і цвинтарю — донеччанка навіть не знає, чи вціліла могила сина. «Зараз там усе розбито, — враз хмурніє зазвичай оптимістично налаштована Юлія Баєва. — Періодично хтось із друзів надсилає мені якісь посилання на зображення тієї місцевості. І я щоразу вдивляюся, намагаючись розгледіти бодай щось знайоме, але марно. Від кладовища мало що лишилося. Працюючи в Донецькому аеропорту, я ходила туди між посадками літаків, могла й годину сидіти біля могили Антона, розмовляти із сином... Уявлення не маю, чи вціліла після всіх баталій могила. Мій перший чоловік Сашко (батько Ані-старшої й покійного Антона) також туди жодного разу не зміг добратися. Там усе огорожене, оскільки та місцевість досі кишить розтяжками і снарядами, що не зірвалися».

За словами пані Юлії, із Донецьким аеропортом її багато що пов'язує. 17,5 року вона працювала у прикордонній службі

4-річна дитина розуміє, що Росії на Донбасі робити нічого. А скільки людей цього не розуміють.

(із них тільки три з половиною роки в Іловайську). «Вісім із половиною років я зі своєю німецькою вівчаркою Ліндою після приземлення в Донецькому аеропорту літака шукала наркотики, — пригадує колишній прапорщик. — Як тільки Лінда чула слова «зайшов на посадку», відразу ж бігла до дверей і починала гучно гавкати: там же, мовляв, літак сів. Перевіряли не всі рейси, а лише закордонного напрямку, де була велика ймовірність перевезення наркотичних речовин. Одного разу моя вівчарка таки знайшла «наркоти» в пачці чаю, яку запхнули до пожежної шафи в чоловічому туалеті. Коли Лінда пошаріла, а до того ж і мене почало підводити здоров'я, я стала техніком поста автоматизованої системи управління».

Із Донецьким аеропортом в уродженки Донбасу пов'язано багато історій: не тільки сумних, а й смішних. Вона розказує, що чи не кожним літаком прилітав хтось із важливих персон, при цьому жодного ВІП-терміналу в аеропорту спочатку не було. «Якось на першому чи другому році моєї служби прибуває московський рейс. А тут саме розгулялася така завірюха! Із салону літака виходять пасажири, я рахую їх за ногами, поряд товчється Лінда. На всіх уже чекає добряче пошарпаний автобус. Останньою з літака виходить якась дама й запитує, де її автобус. Я їй показую: так от же він. Та вона наполягає на ВІП-транспорті. «Іншого не буде», — повторюю. «Та ви знаєте, хто я?» — підвищує голос дама. «Уявлення не маю», — відповідаю спокійно. Їй ури-

Юлія Баєва зізнається, що нині почуватися настільки комфортно, як не почувалася в жодному зі своїх попередніх місць проживання.

Чоловік — «сепар»,
Через це й

Вимушена переселенка з Донбасу — колишній прапорщик — знайшла новий дім на Полтавщині

вається терпець: «Я — Люба Успенська! — «Дуже приємно, — кажу і представляюся, як того вимагає статут: — Прапорщик Баєва. Проходьте, будь ласка, до салону автобуса». Мушу сказати, що я ніколи не дивилася телевізора й зараз не дивлюся. Бо інакше починаю ненавидіти всіх. А я не з тих людей, які підхарчовуються ненавистю. Тому телевізора в нас не буде ніколи. Так от, на ту пору я не знала, хто така Люба Успенська. Тут уже й дівчата зі служби огляду підказують: «А я

на Донбасі моїх товаришів по службі розкидало по різних таборах. І що цікаво? Ті, про кого я думала, що вони стануть на бік самопроголошених республік, виявилися щирими українцями. А ті, від кого зовсім цього не чекала (включаючи мою близьку подругу, яка перестала відповідати на мої телефонні дзвінки, дізнавшись, що я «укропка»), опинилися по той бік барикад. Як тут не згадати нашого колишнього начальника штабу Донецького прикордонного загону, який, якщо ти заходив до його кабінету й розмовляв російською, міг із матюками вигнати тебе — у такий спосіб вимагав послугуватися винятково державною мовою. Так от, він тепер генерал прикордонних військ «ДНРії», — сумно посміхається Юлія Баєва.

Останній чоловік Юлії також став на бік «ДНР» — пішов служити в ополчення. Образив те, що до війни він, за словами переселенки, був непоганою людиною. «У нас із ним розбіжності в поглядах на ситуацію. Чоловік — «сепар», а я — «укропка». Через це й розійшлися. Дійшло до того, що він кидався з кулаками на дітей тільки через те, що ті дивилися «мультки» українською мовою. Коли ми від'їжджали з Ясинуватої, я за ним плакала рясними сльозами, розуміючи, що він без нас пропаде. Кликнула чоловіка із собою, сподіваючись, що якщо витягну його з Донбасу, його мізки знову почнуть «варити», але той відрубав: «Мене вчили вбивати, я вмю це робити й буду» (свого часу він служив у десантно-штурмовому батальйоні). Лишившись сам, спершу пропив усе, що було в домі, а потім пішов на службу в ополчення. І коли ми вже були в Білорусі, я раптом зрозуміла, наскільки мені без нього добре. Зібравши дітей на серйозну розмову, я їм сказала: у мене, мовляв, таке відчуття, що нам без нашого ясинуватського татка анітрохи не гірше, а може, навіть краще, то як ви поставитеся до того, якщо ми до нього більше ніколи не повернемося? Знаєте, діти від радості так ствердили на ліжку, що я думала: вони його розвалить», — ділиться іще одними сумними спогадами донеччанка.

Розраховували на двох прийомних дітей, а взяли трьох

Запитую в Юлії, як вона стала багатодітною матір'ю. І жінка зізнається, що виношувала бажання взяти в сім'ю при-

Юлія зі старшими прийомними дітьми Анною й Віктором Шепелевими.

а жінка — «укропка» розійшлися

Понад 17 років пані Юлія працювала у прикордонній службі.

Фото автора та з особистого архіву Юлії Басвої.

йомну дитину багато років. Коли народжувала сина Антона, при пологах померла її співробітниця, лишивши сиротою дівчинку. Уже тоді в Юлії з'явилася думка забрати крихітку у свою сім'ю, проте в неї знайшлася якась рідня. Коли не стало сина, вона знову повернулася до думки подарувати родину покинутим дітям. «Пізніше з'ясувалося, що моєму тодішньому чоловіку Віталію, як і мені, весь час снилися дві дівчинки. Тоді я ще не могла знати, що в нас з'явиться ще одна Аня. Та мене не покидала нав'язлива думка про двох дітлахів. У дитбудинку мені показали двох дівчаток, як я й хотіла. Блондинисті, голубоокі, але... не мої. А потім завели моїх пташечок. Як тільки їх побачила — серце битися перестало. Вони вішаються мені на шию й одночасно кричать в обидва вуха: «А у нас є братик Вітя». На третю дитину я не розраховувала, але що робити? — розводять руками Юлія Баєва. — Іду знаходитися з Вітею. Погляд, як у звірка з-під лоба. Усі мені не радили брати Вітю: той, мовляв, краде, говорить неправду, не хоче навчатися. Але я просто не могла взяти двох дітей з однієї сім'ї й покинути третю. Так ми забрали всіх трьох. Проблем, звичайно, спочатку було багато: і билися, і брехали, і їжу під подушку ховали — чого тільки не було. Однак усе це лишилося позаду. Нині Лера навчається в 10 класі середньої школи, Аня — на філологічному факультеті Полтавського педагогічного університету, Віктор вчиться на зварювальника у професійно-технічному

Із найменшою прийомною донькою Валерією.

училищі № 23. У мене прекрасні діти».

У 2014 році, коли війна підійшла зовсім близько, Юлія зрозуміла, що має рятувати дітей, поки є така можливість. «Останньою краплею стало те, що снаряд потрапив у будинок моєї знайомої — багатодітної матері зі Слов'янська. Вона й десятеро дітей дивом лишилися живі, оскільки ночували в підвалі, — продовжує свою розповідь моя нова знайома. — Ми жили на околиці Ясинуваті, практично на виїзді на горлівську автотрасу, за якою видно труби Авдіївського коксохімзаводу. І от Авдіївка була українською, а Ясинувата — «ДНРівською». Коли відбувався референдум, за єдину Україну на нашій вулиці голосувала лише я й ще одна сім'я — усіх інших потрібно було «спасати». Нині там усього в чотирьох дворах живуть люди. Туди постійно приїжджають самохідні артилерійські установки й «фігачать» по Авдіївці. Відстрілявши, ретируються. А наші дають відповідь. От і виходить, що Ясинувата весь час на лінії вогню. Там живе моя кума Олена — у неї четверо дітей, за час війни народилося п'яте дитя. Так от, вона говорить, що останні п'ять років вони сидять у підвалах».

За три тижні люди з усього світу збрали кошти на новий дім

Із усіх прийомних сімей, за словами Юлії, їхня влаштувалася чи не найкраще — і тільки завдяки її «інтернетівській» популярності. За якихось три тижні люди з усього світу збрали родині з Донбасу кошти на новий дім. Усі інші — винаймають житло. Держава нікому нічим не допомогла.

«Я на ту пору у «Фейсбукі» була не надто активною, більше дописувала до «Живого журналу». І от, коли оголоси-

ла про те, що війна вже на порозі, а отже, потрібно виїжджати, одержала 28 пропозицій про прихисток з України, Росії, Молдови, Білорусі. Вирішили їхати до Ані Лазаревич у Білорусь, яка запросила нас до себе, запевнивши, що в неї перший поверх будинку повністю вільний. Покидали свій дім у Ясинуваті із кількома сумками — вірили, що за два тижні АТО завершиться. Прожили в Ані Лазаревич усе літо 2014-го. Потім стало зрозуміло, що повертатися нам нікуди й ні до кого. Бо дах нашого будинку побитий снарядами, тож усередину приміщення тривалий час проникали і дощ, і сніг. Ворота з товстого металу перфоровані осколками. Підремонтували дім, останнім часом у ньому оселилася найстарша донька моєї подруги Олени.

У Білорусі нам жилося добре: друзі возили нас по музеях, до цирку, в ботсад. Але то була не Україна, — зігхає Юлія Баєва. — На Донбасі українською мовою розмовляють усього два відсотки людей, але ти все одно так чи інакше чуєш її. Як виявилось, мені цього не вистачало. Потрібно було їхати додому, в Україну. Коли ми ще були в Білорусі, саме Аня Лазаревич переконала мене розмістити в інтернеті «прохальний» текст про те, що нам ніде жити, після чого, як уже говорила, усього за два-три тижні небайдужі люди збрали нам кошти на будинок. Оскільки в прикордонній області я вже пожила, вибір упав на Центральну Україну. Сталося так, що я зв'язалася із Зоєю Береговою з Диканщини, яка також має прийомних дітей (ми знайомі завдяки «Живому журналу»). Вона запропонувала свою допомогу — так ми й опинилися тут».

Дім у Великих Будищах найбільше відповідав вимогам Юлії: у нього можна було одразу заїхати й жити. «Коли ми сюди приїхали, в оцьому кутку, — показує жінка, — стояв триногий стілець — і все, більше нічого. Невдовзі якісь меблі купила на OLX, якісь — привезла Зоя Берегова на автомашині, а ще сусіди поділилися, хто чим міг. Починали з того, що в нас були півтори ковдри на чотирьох, три виделки й одна ложка. Скліяною пляшкою розкачували тісто й нею ж товкли картоплю».

— І як вас зустріли в селі? — допитуюся.

— Ми купили батьківський будинок нашого вчителя фізкультури Миколи Даценка, у якого на той момент два сини брали участь в АТО, — пригадує ще один епізод зі своєї життєвої епопеї Юлія Баєва. — Тож хто, як не він, міг поставитися до нас як до «сепарів». Насправді ж нічого подібного не було. «Сепаратистами» мене жартома називає тільки одна односельчанка — Галина Гонтар. Я не ображаюся. Бо це не образа, а диференціація за територіальною ознакою. Тільки-но ми приїхали, одна сусідка принесла відро цибулі, друга — два відра помідорів, третя — сітку моркви й буряків, четверта — банку меду. А я через сльози на очах не могла навіть їхніх облич розгледіти.

У червні 2015-го Юлія перевезла з Донбасу свою літню неньку. Сталося так, що брат потрапив до лікарні, а жінка, яка доглядала за матір'ю, також не могла до неї добратися, бо між їхніми населеними пунктами цілий тиждень тривали запеклі бої. «Мама після двох інсультів і перелому тазостегнового суглоба пересувалася тільки з допомогою ходунків або двох палиць. У неї були два собаки, то вона не могла їм навіть віднести їжу. І от нарешті вона говорить те, що я давно воліла почути від неї: «Ти знаєш, мабуть, я дозріла до того, щоб переїхати до тебе», — радісно повідомляє Юлія Баєва. — До цього, як я вже казала, вона категорично відмовлялася. А уявіть собі, як мені жилося без неї, коли, скажімо, я стою на зупинці громадського транспорту в Диканьці, чекаю на «маршрутку», а мама телефонує, і через гул канонади ми одна одної не чуємо. Спасибі добрим людям, які допомогли перевезти її сюди».

«На Диканщині ми пустили корені такої товщини, як стовбури дерев»

«До речі, я не говорила мамі, що ми вже не в Білорусі. Бо мій останній чоловік телефонував мені й то плакався, як йому нас не вистачає, то погрожував знайти нас і знищити. Тому ми приховували новину

про зміну місця проживання. І от маму підвозять під наш двір, я таскаю її баракло, виносимо kota, виводимо двох собак до вольєрів, після чого говорю їй: виходь, мовляв, ти вже вдома. А вона відповідає: «Дивно, я ж нібито старанно штудіювала географію в школі, але так і не знала, що Білорусь настільки близько від Полтави», — сміється Юлія. — Я їй говорю: ти приїхала в самісіньке лігво «бандерівців», «фашистів», націоналістів. У неї від здивування аж округлилися очі. Але тут до двору як поперли мої сільські тітоньки-подруги: одні — маму обнімають, другі — сунуть до рук ступніці. Дивлюся — її ніби трохи попустило, як виявилось, «бандерівці» не такі вже й страшні».

Похвалившись своїм пташником, Юлія показує розбиті клумби, перераховуючи такі назви рослин, яких я ніколи не чула. Зауважує: десь половина з них подаровані такими ж, як і вона, квітниками-любителями. Коли тільки починала все окультурювати на новому місці, то поділилася інформацією про це у групі «Зелена альтанка», після чого всілякі екзотичні квіти, кущі, мініатюрні штамбові деревця їй почали надсилати з усіх куточків України. Та й сама вона часто роздає рослини — ніколи не скупиться. А ще дуже комунікабельна Юлія подружилася з тітоньками із трьох сіл, які так само небайдужі до квітів, — і тепер вони постійно обмінюються ними. «Нещодавно повідомила у «Фейсбукі», що вже сховала лопату до весни. Аж хтось із друзів пожартував у коментарях: не спіши, мовляв, бо хтось ще щось приїде. І справді, невдовзі отримала посилку з квітами. Довелося діставати лопату й садити, — говорить Юлія й додає: — Почуваюся тут настільки комфортно, як досі не почувалася в жодному з попередніх місць проживання, а я поміняла багато міст, квартир, будинків. Єдине — боюся їхати кудись далеко від свого обійстя. Мені потрібно, щоб я вийшла до магазину й бачила вікна власної домівки — тільки тоді на душі спокійно. А вже одного разу я покинула свій дім на два тижні й більше туди не повернулася... Наша «псина» на кличку Лєся, яка півроку прожила без нас на війні, попри те, що тут уже п'ять років, досі лякається будь-якого сильного стукоту чи гуркоту. І якщо виходжу кудись за хвіртку, вона гавкає й місця собі не знаходить, аж поки не повернуся. Схоже, вона теж боїться, бо одного разу ми поїхали з дому й не повернулися».

Перед минулими новорічними святами старша донька Юлії Баєвої Аня зі своїм чоловіком їздили на невідконтрольну Україні територію Донбасу. Юлія тоді страшенно хвилювалася, адже ті взяли з собою й 4-річну Сашу, бо її дід (перший Юлин чоловік) зовсім не бачив онуки. «І от після цього у нас із Сашею відбувся дивний діалог. «Як далеко ми живемо одне від одного», — заявила онучка. Я у свою чергу зазначила, що були часи, коли всі ми жили поряд, а потім життя розкидало нас по всій Україні. Саша запитала: усе це через війну, все тому, що Росія прийшла на Донбас? Я ствердно кивнула. «Ні як не можу зрозуміти, навіщо Росія на Донбасі», — поділилася внучка, після чого я їй зізналася: «Відкрию тобі страшну таємницю: я теж цього не можу зрозуміти». Пізніше запитала в дітей, чи обговорювали вони з онучкою тему війни, на що донька Аня відповіла: «Та ні, вона ще замала для цього». І от я собі думаю: 4-річна дитина розуміє, що Росії на Донбасі робити нічого. А скільки людей цього не розуміють. Завжди повторюю: я народилася в Україні, тут виростаю, одержала хорошу освіту, захоувалася, розчарувалася, народжувала дітей, хоронила сина — і чому раптом Донбас став не Україною, мені незрозуміло», — резюмує неординарна донеччанка.

Насамкінець запитую, чи повернеться Юлія на Донбас, якщо увесь він знову стане українським. «Ніколи, — переконана вона. — Ми тут уже пустили корені такої товщини, як стовбури отих посаджених дерев. Діти від мене недалеко, я знаю, що вони в безпеці, час від часу сюди привозять онуку. Зі мною трійко молодших дітей, народжених моїм серцем, моя мама з нами. У нас є дім, сад, город, квітник. Що людині ще потрібно? Ми вдома, в Україні».

НАШІ ГРОШІ

Зимовий привид траншу

Обіцяної позики МВФ у 2019 році ми, ймовірно, не побачимо — через «фактор ПриватБанку» — але сподіваємося хоча б на меморандум із Фондом

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

Україні, як заявляє наша влада, вдалося-таки домовитися з Міжнародним валютним фондом про нову програму фінансування. Заявив про це офіс президента України Володимира Зеленського за підсумками розмови глави держави з директором-розпорядником Міжнародного валютного фонду Крісталиною Георгієвою.

Оптимізм у грудні

Як заявила сама Георгієва, вона заповнила українського президента у своїй підтримці. «А також у готовності МВФ підтримати політичний план влади для макроекономічної стабільності та підняття економіки на рівень вищого, стійкого та всеосяжного зростання, серед іншого — з новою підтримкою МВФ», — заявила фінансист. — Співробітники МВФ досягли згоди з владою щодо політики підтримки нової трирічної домовленості в розмірі 4 мільярди спеціальних прав запозичення (SDR) у рамках розширеного фонду МВФ». У перерахунку на американську валюту ця сума становить близько 5,52 млрд доларів.

Команда Володимира Зеленського вважає цю домовленість своєю персональною і великою перемогою. «Наша розмова була дуже конструктивною. Втішений, що ми знайшли повне розуміння і наш турборежим отримав високу оцінку з боку МВФ», — сказав президент. — Нова програма співпраці з МВФ має на меті прискорити економічне зростання, активно викоринювати корупцію та підвищити добробут кожного українця. Нас не влаштовують поточні темпи економічного зростання, і тому для прискорення зростання економіки ми спільно з нашими міжнародними партнерами продовжуватимемо реформи, щоб наздоганяти наших сусідів за рівнем економічного розвитку та добробуту».

Переповнений оптимізмом і прем'єр-міністр Олексій Гончарук, який заявив, що завдяки новій програмі співпраці з МВФ в Україні з'явиться більше робочих місць і відбудеться зростання зарплат.

«Символічно, що Staff-Level Agreement за новою програмою підтримки з МВФ ми отримали саме в 100 днів уряду. Підтримка з боку таких великих системних інституцій — маркер довіри до країни. А отже, для нас будуть дешевші ресурси: для всього бізнесу і всіх українців це означає, що економіка зростатиме швидше, буде більше робочих місць, вищі зарплати», — прокоментував Гончарук.

Не менш щаслива і член його команди міністр фінансів Оксана Маркарова: вона публічно висловила переконання, що нова програма співпраці з МВФ є сигналом для українського та міжнародного бізнесу, що наша країна на базі макроекономічної стабільності прискорить економічне зростання. «На цьому шляху ми маємо повну підтримку наших офіційних фінансових партнерів», — додала вона. Також, за словами міністра, завдяки досягненню угоди з Міжнародним валютним фондом щодо нової програми, Україна може отримати 500 мільйонів євро допомоги від Євросоюзу. Кошти від ЄС, за її словами, можуть надійти на «дуже вигідних умовах». Планується, що Україна отримає допомогу в найближчі місяці.

Можливість отримання додаткової допомоги з Європи — одразу після надходження коштів від МВФ — підтвердив і посол ЄС в Україні Матті Маасікас.

«Таке потрібне і своєчасне укладення угоди на технічному рівні, міжнародне визнання поточних реформ в Україні. Разом із нещодавнім прийняттям закону про боротьбу з відмиванням грошей, остаточний аналіз якого ще триває, має відкрити шлях також до макрофінансової допомоги ЄС», — написав посол.

Транш, якого не було?

Але тут уже починається найцікавіше. Адже невідомо, коли саме Україна може отримати обіцяний транш. І чи отримає взагалі... Адже програму ще має затвердити Рада директорів МВФ. Яка відстежуватиме, чи виконує Україна низку невідкладних своїх завдань — так званих *prio actions*.

Джерела в українській владі значають: наша держава, ймовірно, не встигне отримати транш до кінця нинішнього року. Але може ще у грудні підписати меморандум про подальшу співпрацю. Якщо це трапиться, то наступна можливість отримати кошти від Фонду у нас буде в лютому 2020 року.

Але й це далеко не факт. Адже, за даними ЗМІ, ми досі не встигли виконати *prio actions*, які раніше обговорювали з Фондом. Для того, щоб потрапити на грудневе засідання Ради МВФ, потрібно, щоби необхідні закони до поточного моменту вже були проголосовані в парламенті. А часу для цього є обмаль.

Насамперед ідеться про зміни в Закон «Про систему гарантування вкладів». Тобто щодо позицій, які непрямо стосуються можливої ренационалізації ПриватБанку, а також стягнення боргів власників інших банків-банкрутів. Законопроект мав потрапити в Раду ще наприкінці листопада.

Законопроект підсилює певні повноваження НБУ, змінює правила, що регулюють судові рішення при прийнятті рішень щодо неплатоспроможних банків, і вводить нові правила щодо засобів правового захисту, які можуть ухвалювати суди. Під його дію, до речі, потрапляє не лише ПриватБанк, а й інші банки, які свого часу були визнані неплатоспроможними, а потім через суд скасували цей статус: «Укрінбанк», «Хрещатик», «Златобанк». Суть законопроекту полягає в тому, що незалежно від рішень судів Фонд продовжує ліквідацію банків, а «скривджені» акціонери можуть іти й доводити своє право на компенсацію в НБУ.

Проблема виглядає серйозною: НБУ, наприклад, твердо стоїть на тому, що виведений із ринку банк, який перебуває в процесі ліквідації, повернути на ринок неможливо. За статистикою, сьогодні суди ухвалили рішення щодо 10 банків про відновлення їх діяльності або незаконність виведення з ринку. Але виконати ці рішення судів, на думку юристів Національного банку, неможливо: всі вони вже зайшли у процес ліквідації. З деякими вже було створено нові юридичні особи, які мають іншу назву та інший правовий статус. Повернути назад цю ситуацію без ризику для ринку неможливо, бо якась час-

МВФ заявив, що готовий виділити Україні кошти. Але після виконання низки умов.

тина зобов'язань погашена державою, якась частина активів продана. Тому зміни в закон, які врегулюють цю ситуацію, обов'язкові.

Якщо таких змін не буде і колишній власник ПриватБанку Ігор Коломойський, як він і обіцяв, «забере» собі банк назад, то у випадку скасування націоналізації держава буде змушена забрати виліт 155 млрд грн для його порятунку від банкрутства. В такому випадку «Приват» автоматично стає неплатоспроможним, що знову вимагатиме втручання держави і банк буде повторно націоналізований. Якщо ж Верховна Рада ухвалить обіцяний владою МВФ пакет законів, то колишні власники вже не зможуть через суди повернути собі фінустанову. Навіть попри величезне своє бажання.

Хоча би просто домовитися

«Ми погодилися з президентом, що економічний успіх України залежить від дотримання законності в країні, скорочення впливу інтересів певних осіб, захисту тих досягнень, які були отримані після очищення банківського сектору України, і повернення коштів платників податків, витрачених внаслідок банкрутства банків», — м'яко прокоментувала ситуацію директор-розпорядник фонду Крісталина Георгієва.

Утім інші джерела стверджують: меморандум буде підписано найближчим часом і Україна отримає SLA (Staff Level Agreement — принцип згоди Фонду кредитувати країну) ще в 2019 році. «Ми наближаємо меморандум як можемо — це важливіше, ніж безпосередньо гроші», — стверджують вони.

Усього ж, як відомо, Фонд висуває до України 10 головних вимог, від виконання яких залежить отримання Україною фінансування Міжнародного валютного фонду, а також, як ми бачимо, й від інших фінансових донорів. Іноземні ЗМІ, зокрема The Wall Street Journal, повідомляють, що Міжнародний валютний фонд уже одного разу відкладав надання макрофінансової допомоги Україні: на їхню думку, через стурбованість тим, що президент України Володимир Зеленський не відшкодує мільярди доларів, незаконно виведені з банків, «у тому числі з того, що колись контролювався близьким соратником».

...Попередня програма співпраці з Фондом, як відомо, припинилася у травні цього року, коли на президентських виборах вже переміг Володимир Зеленський і місія МВФ поїхала, так і не давши рекомендацій щодо виділення чергового траншу. Однією з офіційно озвучених причин було оголошення дострокових парламентських виборів. Нова монобільшість, як відомо, виконала низку вимог Фонду, серед яких — лібералізація ринку землі, продовження антикорупційних реформ та активізація приватизації. Однак зі змінами у банківській сфері наразі виходить невелика затримка. ■

А ТИМ ЧАСОМ...

Дешева гривня — потужні резерви

У листопаді нинішнього року міжнародні резерви України зросли на 2,5%, — станом на 1 грудня 2019 року вони становили 21,9 мільярда доларів. За повідомленням пресслужби Національного банку України, зростання обсягу міжнародних резервів зумовлене насамперед збереженням сприятливої ситуації на валютному ринку.

«Попри суттєве уповільнення припливу іноземного капіталу в державні облигації, порівняно з попередніми місяцями, пропозиція валюти на ринок залишалася значно більшою, ніж попит, за рахунок суттєвих продажів валюти експортерами. Це дозволило Національному банку поповнити міжнародні резерви на 897,8 млн дол. США (чиста купівля)», — зазначили в НБУ, уточнивши, що на обслуговування та погашення держборгу в іноземній валюті вони спрямували 644,7 млн доларів. Ці витрати частково покрили новими валютними запозиченнями уряду.

Водночас подорожчання гривні грає і проти наших золотовалютних запасів. Так, через високу вартість нашої грошової одиниці щодо «американця» наші резерви зменшилися на 29,6 мільйона доларів. Утім Нацбанк не вбачає у такій тенденції жодних проблем і наголошує: такий обсяг міжнародних резервів покриває 3,4 місяця майбутнього імпорту, що є достатнім для виконання зобов'язань України та поточних операцій уряду і Національного банку.

ТІЛЬКИ ЦИФРИ

Війна і економіка

Міністр економіки Тимофій Мілованов оприлюднив статистику щодо втрат української економіки від агресії РФ та оцінку залишкової вартості об'єктів нерухомого держмайна на непідконтрольних територіях Донбасу та в анексованому Криму. На своїй сторінці у «Фейсбуці» він написав: «Прямі втрати в 2014-2015 роках — 15-20% ВВП. За оцінками, загальні втрати становлять від 50 до 150 млрд доларів. Наприклад, Андерс Аслунд дає оцінку близько 100 млрд доларів. Оцінка залишкової вартості об'єктів нерухомого державного майна на непідконтрольних територіях (Крим+Донбас) становить близько 85 млрд грн.

За словами Мілованова, на території АР Крим та Севастополя зареєстровано 57,7 тисячі об'єктів нерухомого держмайна залишковою вартістю 46 млрд грн, на території Донецької області — майже 120 тис об'єктів нерухомого держмайна залишковою вартістю 33 млрд грн, на території Луганської області — майже 70 тис об'єктів нерухомого держмайна залишковою вартістю 23 млрд грн. При цьому, за даними Фонду державного майна, близько 70% державних активів на території Донецької та Луганської областей розташовані на непідконтрольних територіях.

ДО РЕЧІ

Кошти на самозахист

У вересні 2019 року Збройні сили України отримали від США технічне спорядження на загальну суму понад 97 мільйонів гривень, а адміністрація Держприкордонслужби отримала від США та країн ЄС комунікаційне обладнання на загальну суму 30,4 млн грн.

За даними звіту міністерства розвитку економіки США, допомога від їхньої країни включає в себе надання Збройним силам України мобільних систем освітлення, батарей для роботів розмінування, наборів першої невідкладної медичної допомоги, медичного обладнання. А також гуманітарну допомогу: металошукачі, комплекти засобів для розмінування, рукавиці захисні для саперів, зарядні пристрої та акумуляторні батареї.

За даними адміністрації Держприкордонслужби, у вересні 2019 року за підтримки уряду США та ЄС було отримано SPF-модулі, IP-телефони, комутатори, маршрутизатори, патч-корди оптичні, вимірники-сигналізатори пошуків, ноутбуки, антени, персональні радіаційні детектори, мобільні радіостанції, поясні кріплення для радіостанцій тощо.

Катерина БАЧИНЬСЬКА

■ ГАМАНЕЦЬ

Недешевий напій

В Україні зростає ціна на каву, як у роздрібній, так і в оптовій торгівлі

Ціна на каву зростає на понад 25%. Причиною такого зростання стало скорочення виробництва в Латинській Америці кавових зерен. Американське видання The Wall Street Journal заявило про те, що ціни зростатимуть через погодні умови в країнах Південної Америки. Свого ж піку ціни можуть сягнути в 2020 році.

Ціни ростуть, адже запаси кави на складах за останні тижні зменшилися майже на 78 тисяч мішків. Трейдери кажуть, що головна причина цього — зниження через посуху врожаю кави з Гондурасу, третього за величиною у світі виробника арабіки. Погані погодні умови спостерігаються також у Бразилії і Перу. Цікаво, що арабіка росте переважно в країнах Латинської Америки, а частка Гондурасу у світовому виробництві становить менше 10%, проте основна маса кави, що має сертифікат ІСЕ, надходить на біржу саме з цієї країни. В результаті гондураска кави має непропорційно великий вплив на формування цін.

Власник столичної кав'ярні Владислав Зурабов у розмові з «УМ» розповів, що постачальники попередили про те, що кави дорожчатиме, тому він уже обдумує, як корегувати бізнес-план на наступний рік. «Через зростання ціни на зерно відповідно доведеться підвищувати ціни на напої, які подаємо у закладі. Якщо кави в справді з новими поставками буде на 25% дорожче — це дуже позначиться на купівельній спроможності українців. Бо

на сьогодні кавовий бізнес в Україні — у стадії тотального розквіту. Ми створюємо, продаємо, придумуємо і часом інтегруємо наші ідеї в Європу, Америку та різні куточки світу, де кави стає все більше популярною. Але це вдається робити, бо є попит, покупці, і як би гучно не звучало, але кавова культура в Україні присутня. Тому після новин про зростання і погодні умови в регіонах, які для нас важливі, дуже ретельно обмірковуємо, що робити далі». Також власник кав'ярні запевнив, якщо ціни зростатимуть і надалі, підвищення чекає роздрібну торгівлю, а також заклади громадського харчування.

Українці по-різному відреагували на такі новини. Дехто шокований, адже споживає по три, чотири горнятка в день, а дехто ж запевнив, що це хороша можливість поступово відмовитися від кави. «Давно думала, що треба потроху позбуватися звички пити каву щодня. Бо зранку горнятко, вдень, на роботі — і в результаті 100 гривень з кишені тале. А якщо порахувати, що на тиждень це близько 500 гривень, то, скажу чесно, варто замислитися над тим, щоб почати економити і ставитися до кави як до продукту, який не лише

для задоволення, а може позначатися на здоров'ї та бюджеті», — розповіла «УМ» 25-річна львів'янка Марічка Полодняк. А от кавоман Андрій переконаний, що навіть у випадку зростання все одно питиме каву, бо уявити не може без неї свій ранок: «Якщо зростання сягне і справді 25%, то, думаю, економніше буде варити каву вдома. Час від часу купувати у закладах, але не так часто, як зараз. Бо в мене це немов ритуал, зайти у кав'ярню біля роботи, взяти кави і вже з напоєм розпочати день. Але точно можу сказати, навіть якщо напій дорожчає, пити його не перестану. Просто зменшу кількість».

Міжнародна організація кави ІСО прогнозує, що виробництво кави в 2019—2020 сільськогосподарському році знизиться на 0,9% — до 167,4 млн мішків, що приблизно становить 10 млн тонн. Зокрема, урожай арабіки може впасти на 2,7% — до 95,68 млн мішків. Це буде мінімальний обсяг виробництва за останні чотири роки. Тим часом очікується, що попит на зернову каву у світі буде підвищуватися. Зокрема, в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні прогнозується зростання на 3% у найближчий рік, в Європі — на 1—2%. ■

■ ТЕНДЕНЦІЯ ОДНАЧЕ

Тріумф з ароматом кави

Україна посіла третє місце в Європі за кількістю відкритих кафе у 2019 році

Ірина КИРПА

Увійти до ТОП-3 наша країна змогла завдяки активній співпраці з діловими партнерами з Німеччини, США, Франції, Італії та Іспанії. Як сказано в щорічному звіті Project Cafe 2020 компанії Allegra, в Україні за останні 12 місяців відкрилося на 16% більше кафе, ніж у минулому році. Це стало можливим завдяки тому, що 26 із 30 найбільших ринків європейських кав'ярень значно розширили мережу своїх закладів та із задоволенням співпрацюють з українськими підприємцями. Аналітики підраховали, що на даний час найшвидшими темпами «індустрія з ароматом кави» розвивається в таких країнах, як Румунія та Казахстан.

А ось у Туреччині, Угорщині, Бельгії та Швеції престиж міцного напою поки що знижується через зростання напою. Підвищення цін відбувається на тлі неврожаю кави сорту «Арабіка» у таких країнах, як Гондурас, Бразилія, Перу. Але, незважаючи на тимчасові труднощі, прогноз аналітиків залишається оптимістичним: попит на каву з часом буде зростати в усьому світі. Отож не дивно, що у цілому на ринку Європи кількість кав'ярень за 2019 рік зросла на 3,4% та становлять вже 37 тисяч 598 закладів.

Всесвітній портал кави прогнозує, що до 2025 року кількість європейських кав'ярень зростає до 45 тисяч торгових точок. Це гарантує п'ятирічне зростання на 3,9%

GAGR (сукупного середньорічного темпу зростання). Звіт Allegra містить уточнення про те, що при складанні статистики за рік, бралось до уваги відкриття кафе та закладів із кавою в усіх категоріях. Найбільш активними гравцями ринку залишаються великі мережі на зразок Starbucks, McCafe від McDonald's та Costa Coffee: вони займають майже чверть усього європейського ринку кав'ярень.

Лідером європейського ринку кав'ярень залишається мережа Costa Coffee (3 тис. 154 кав'ярні), слідом йдуть Starbucks (2 тис. 781 кав'ярня) та McCafe (2 тис. 469 кав'ярень). Єдине, на що можуть скаржитися українці, так це на вартість кави, адже ціна за чашку ароматного напою з Європи коливається у межах від 1,5 до 4 євро (близько 50-130 гривень).

Однак, з урахуванням високого сервісу та гарантії якості, це досить прийнятний прайс, тим більше, що чим вище попит споживачів — тим лояльніше виробники з Європи дивляться на те, щоб знизити розцінки у майбутньому.

Цікаво, що останнім часом вчені заговорили про те, що користь від чашки кави для здоров'я людини значно вища, ніж користь від чашки чаю. За умови, що ви будете мати здоровий глузд та випивати не більше 3-4 чашок ароматного напою на день, ви зможете зберегти еластичність судин, значно знизити ризик виникнення хвороб Альцгеймера та Паркінсона й онкологічних захворювань. ■

■ ГЕНЕРАЛЬНЕ ПРИБИРАННЯ

Помили річку

Волонтери витягли з Дніпра десятки мішків зі сміттям

Під час прибирання Дніпра в районі Черкас.
Фото з ФБ Іллі Слободяника.

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаси

У Черкасах волонтери громадської організації чистили Дніпро. Як розповідає Ілля Слободяник, голова цієї громадської організації, прибирали дно та узбережжя річки Дніпро в районі набережної неподалік річкового порту. «За кілька годин спільними зусиллями було піднято з дна річки кілька десятків мішків зі сміттям. Назбирали скляних пляшок та банок, пластикових та поліетиленових пакетів, знайшли відро, чайник, два мобільні телефони, свинцеві годів-

нички (для риби. — Ред.), покрішки різного діаметру», — розповідає пан Ілля.

І дякує водолазам із черкаської водної поліції, які долучилися до прибирання, та всім черкашанам, які, незважаючи на дуже вітряну холодну погоду, прийшли й зробили добру справу. «Закликаю всіх людей, а рибалок зокрема, не смітити на природі і тим більше не кидати сміття в річку, адже пластик, поліетилен та інші шкідливі речі дуже часто стають причиною загибелі риби. Підводні мисливці та рибалки Черкащини — за чисте довкілля», — підсумовує Ілля Слободяник. ■

Світлана МИЧКО
Тернопіль

Ця акція на центральному майдані Тернополя справді привернула велику увагу, що й ставили за мету організатори. «Що відбувається?!» — цікавились перехожі, споглядаючи, як бруківка навпроти театру заповнюється все новими й новими парами різноманітного жіночого взуття. Всього їх було виставлено 600, і цифра ця не випадкова. «Коли я дізналась, що кожного року близько 600 жінок гине від гендерно-зумовленого або домашнього насильства, то була шокована, і відтоді мене не полишало бажання візуалізувати масштаб цієї проблеми, щоб якомога більше людей почули й побачили цю страшну статистику та об'єдналися, аби разом протидіяти й попереджати такі випадки!» — розповіла журналістам ініціаторка незвичайної інсталяції, волонтерка та радниця благодійного фонду Stabilization Support Services у Тернопільській області Яна Шкуратова.

Там же, на майдані, активістки жіночих громадських організацій розповсюджували листівки та буклети на допомогу всім, хто потерпає від домашньо-

■ АКЦІЇ

Туфлі на майдані

Незвичайна інсталяція проти насильства

Фото з сайта golos.te.ua.

го насильства чи є його свідком. Захід пройшов у рамках Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства», яку проводять щорічно з 25 листопада (Міжнародний день боротьби з насильством щодо жінок) до 10 грудня (Міжнародний день прав людини) за підтримки міжнародної спільноти. Одне з його головних завдань — привернення уваги гро-

мадськості до проблем подолання насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми та жорстокого поводження з дітьми, гендерного насильства та забезпечення рівних прав жінок і чоловіків. Усе взуття, яке на заклик активістів принесло на майдан тернополяни, після завершення акції було передане в соціальний магазин для нужденних. ■

■ ДО ДАТИ

Українська мова Гете і Боккаччо

За відкриту підтримку ув'язненого Івана Дзюби перекладача Миколу Лукаша позбавили засобів до існування

Наталія ОСИПЧУК

Сто років від дня народження Миколи Лукаша — відомого мовознавця, перекладача, поліглотта — виповнюється 19 грудня. Це він першим в Україні переклав «Фауста» Гете, віддавши цій роботі 18 років. Підкорила-ся йому й поема «Бал в опері» Юліана Тувіма — складний твір для перекладу. Знавець майже двох десятків мов, здавалося б, мав купатися у променях слави, проте на долю Миколи Лукаша випали такі випробування, яких би вистачило не на одне життя.

Перші університети

Мала батьківщина Миколи Лукаша — Кролевець Сумської області. На Божий світ дитина з'явилася 19 грудня, на День святого Миколая. Батько Олексій Якович походив зі старовинної козацької родини. Напевно, свої таланти Микола успадкував від своїх пращурів-шляхтичів, серед яких були і поліглоти, і меценати, й ерудити. Під час голоду 1919-21 років Олексій Якович Лукаш переживав родича — ворога народу. Родину розкуркулили.

Очевидно, після пережитого Микола довго не говорив. Від німоти його врятував дядько Дмитро Оникієнко, який читав дитині книжки, розмовляв, сподіваючись, що хлоп'я заговорить. Зрештою, так і сталося. У місцевій семирічці Микола опанував французьку, англійську та німецьку мови. Любив читати. Частенько гортав сторінки у сутінках і при місячному сяйві, тож зіпсував собі зір. У старших класах присвятив однокласниці Валі Зелінській вірш із напівжартливим: «Юності-податності без ваги й пуття// Певне, з делікатності я згубив життя».

У 18-річному віці Микола Лукаш вступив на історичний факультет Київського університету, при цьому підробляючи в «Архіві давніх актів». Кажуть, через кохання до примхливої однокурсниці залишив на деякий час навчання. Вчителював у школах Київщини, а через рік повернувся в університет.

На початку війни Микола Лукаш рив окопи довкола Києва. Університет евакуювали до Харкова, тож Лукаш вирушив слідом. Під час авіаційного нальоту юнака було поранено, лише щасливий випадок урятував його життя. З угорським офіцером він спілкувався його рідною мовою, що допомогло з подальшим лікуванням гангрені. Після одужання Микола Лукаш не лише працював перекладачем у місцевій прокуратурі, а й допомагав утікачам із примусових робіт: давав їм адреси кривок УПА.

Сміливий поліглот

У 1953 році виходить друком перший переклад Миколи Лукаша, а у 1955-му друкується твір його життя — «Фауст» Гете, що приносить поліглоту визнання. Через три роки перекладач вступає до Спілки письменників, а вже за кілька — розпочався його київський період життя.

Із середини 1950-х по 1973 р. Микола Лукаш здійснює свої

Микола Лукаш.

найкращі переклади: «Дон Кіхот» Мігеля Сервантеса, «Декамерон» Джованні Боккаччо, «Пані Боварі» Гюстава Флобера, поезії Бернса, Гейне, Шіллера, Верлена. Відтоді Herr Bruder в устах героїв Фауста звучить по-козацьки «пане-брате», таке близьке кожному українцеві.

Перекладав і сучасників. Рядки Маяковського російською: «Шел я верхом, шел я низом, стропил мост в социализме» Микола Лукаш блискуче трансформує у «Йшов я верхом, низом ліз, міст мостив в соціалізм».

У 1973 році Лукаш одержав однокімнатну квартиру на вулиці Суворова. Усі меблі з «комуналки» залишив сусідці. Із собою взяв лише картотеку, письмовий стіл, кабінетний столик, книжки і друкарську машинку. З кухні зробив книгосховище і розпочав роботу над перекладом «Дон Кіхота» Сервантеса.

Микола Лукаш був не лише видатним поліглотом, він винайшов власну перекладацьку формулу — бути сміливим. «Він, по суті, був не дуже «правильним» перекладачем, адже міг багато собі дозволити, — вважає літературознавець Ростислав Семків. — Це було негипово. Він був надзвичайно сміливим перекладачем. І такі зауваги йому закидали, що він міг не надто слідувати тексту. У цьому сенсі Микола Лукаш і Григорій Кочур (його старший друг і товариш) складають певну опозицію».

На прикладі «Дон Кіхота» Ростислав Семків доводить, що Лукаш був доволі сміливим і поособливому підходив до тексту: «Головний його підхід — це занурення в текст. Це йому було потрібно для того, щоб зрозуміти найголовніше — що він хоче передати або чим він хоче маніпулювати, тобто атмосферу тексту. І ще одне правило: навіть не може йтися про підрядник. А він жив у ситуації, коли це роблять постійно, тому що більше української літератури в 1950-60-х роках, особливо в 1950-х, перекладається не з оригіналів (англійських, італійських), а з російської мови».

Безцінними спогадами про неперевершеного Миколу Лукаша поділилися багатолітній редактор журналу «Всесвіт» Олег Микитенко: «Не всі в літературному світі сприймали перекладацький стиль Миколи Лукаша, його орієнтацію на глиби-

ни української народної мови, максимальне багатство лексичних і фразеологічних зворотів. Декому, вихованому на російських перекладах світової літератури, чужим і незрозумілим було, як може так звучати Гете, якого звикли читати російською мовою у «високому штилі». Адаже герої Гете заговорили, демонструючи небачені скарби української мови. Справді, так, як перекладав Лукаш, подібних прикладів не було. Ось так Фауст висловлюється про Вагнера: *«Іще його не зрадила надія; Копається в гноїську, скарб шука, А знайде часом черв'яка, То дурень і тому радіє...»*

А ось так сварила свого неврівноваженого чоловіка Марта: *«Лайдак! Паскудне ледащо! І в злиднях він бахурував! Своїх дітей обкрав нізащо!»*

А знайде часом черв'яка, То дурень і тому радіє...»

А ось так сварила свого неврівноваженого чоловіка Марта: *«Лайдак! Паскудне ледащо! І в злиднях він бахурував! Своїх дітей обкрав нізащо!»*

Феноменальний лінгвіст

Кожен перекладач знає, наскільки важко не лише підібрати потрібне слово, а й домогтися неповторного колориту, особливого звучання. «Ох, непростий цей горішок!» — зазначає знайомий поет, перекладач Дмитро Білоус. У вірші «Не відтвориш так на так» йдеться про особливості перекладу російського прислів'я «Кому пироги і пышки, кому синяки і шишки». На початку перекладач йде традиційним шляхом, намагаючись підібрати римовані рядки. Проте швидко переконається, що в перекладацькій роботі цей шлях — хибний. Зрештою, міцний горішок піддався: «Кому пироги й млинці, кому гулі й синці».

Треба розуміти, що геніальна творчість Миколи Лукаша припадає на час русифікації України, коли українській літературі відводилася роль «молодшої сестри», а точніше пасербиці «старшого брата». Далеко не всі тогочасні тлумач-перекладачі радо вітали Миколу Лукаша. Натомість обвинувачували його в порушенні російських канонів перекладу, згідно з якими Фауст має говорити «високопарною» мовою. Старший товариш Лукаша Григорій Кочур у статті «Майстри перекладу» писав про найвидатніших майстрів цього виду літературної творчості (Миколу Зерова, Максима Рильського, Валер'яна Підмогильного, Миколу Терещенка, Бориса Тена, Трину Стешенко, Василя Мисика), зазначаючи, що до

Будинок, де народився Микола Лукаш, не зберігся. Фото Ольги ЛУЧУК.

цієї плеяди належить і Микола Лукаш.

Григорій Кочур так характеризує принципи роботи неординарного для радянської доби українського перекладача: «Ніколи не користуватися послугами підрядника, перекладати з оригіналу. Ті півтора десятка мов, якими він володіє, роблять із нього перекладача винятково широкого діапазону. Ніколи не перекладати на замовлення. Лукашеві можна замовляти винятково те, що він сам собі замовляє... Він живе тим, що перекладає. Стихія перекладного твору поглинає перекладача до речки. Він винятково різносторонній стиліст. Знання української мови на всіх етапах її розвитку, в усіх її тонкощах і нюансах поєднується у нього з великою сміливістю та ініціативністю і одночасно з тактом і почуттям міри. Він піднімає на поверхню, активізує і запроваджує до вжитку глибинні мовні шари, і архаїзм, і неологізм у нього однаково покірно служать справі художньої виразності».

Український Дон Кіхот

Невибагливий у побуті, непристосований до життя, Микола Лукаш виявляв справжню мужність, коли йшлося про гідність та честь. Олег Микитенко у своїх спогадах пише про унікальне явище шістдесятництва, представлене цілим гроном таких яскравих імен, як Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Алла Горська.

«Поява у 1966 році праці Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», яку він надіслав у вищі партійно-комуністичні інстанції, виявився шоком для офіційних ідеологів Української РСР... У квітні 1972 року Іван Дзюба був арештований і після майже річного слідства був засуджений на п'ять років ув'язнення, — писав Олег Микитенко. — Микола Лу-

каш надіслав листа до Верховної Ради, Верховного суду й Прокуратури УРСР, у якому пропонував самому відбути цей термін замість хворого на сухоти товариша по перу».

Звісно, прямостояння Миколи Лукаша отримало «гідну оцінку»: президія виключила його зі Спілки письменників. Фактично йому було оголошено війну, він не мав змоги друкуватися. Збірка віршів французького поета Аполлінера в Лукашевому перекладі так і не вийшла в світ. У наступних восьми томах багатотомного тлумачного Словника української мови укладачі перестали посилатися на Лукашеві переклади. Почалися провокації, міліцейські переслідування.

«Донкіхотством» назвав вчинок Миколи Лукаша Григорій Кочур. Коли в 1978 році в Кролевець померла його мати, на її похорон видатний перекладач поїхав без гроша, у благодійній одежині.

Тоді Миколі Лукашу радили «доброзичливці»: визнати помилковість свого вчинку, звернутися до секретаря ЦК з ідеологічних питань. Проте він вистояв, не зламався. Адаже був не лише «збіса талановитим», як характеризував його товариш Михайло Серженко, а мав мужність.

...Так уже повелося на наших теренах, що слава приходить тоді, коли митець йде з життя. І хоча Лукаш дочекався свого зіркового часу, коли його знову друкували, його перекладами захоплювалися, проте час уже працював проти нього. 29 серпня 1988 року Микола Лукаш пішов із життя, лише почавши роботу над фундаментальною працею — «Гаргантюа і Пантагрюель». Книжка перекладів «Від Боккаччо до Аполлінера» вийшла вже після смерті Миколи Лукаша і стала для нього своєрідним пам'ятником. ■

Антоніна ЦАРУК

Нова лірична збірка відомого українського поета Ігоря Павлюка «Чорний лєон» (Х.: Майдан, 2019) побачила світ пізньої осені, коли земні лєони Волині потемніли, а небесні затагнуло темне хмаровиння. Та й у душі щось відцвіло вже синьо-синьо. Тож назва книжки, як і належить, метафоризує почуття ліричного героя та презентує архетип часу (до книги ввійшли поетичні твори 2007—2011 рр.). Так склалося, що поема «Паломник» (2017) і збірка «Перевізник мрій» (2019) випередили «Чорний лєон» на шляху до читача. Але над лірикою, написаною десять років тому, час не має влади: вона акумулює свіжість почуттів і філософських узагальнень та передбачень, відбиває креативне світловідчуття завдяки застосуванню прийомів, які дають підстави говорити про особливості ліричного обдарування автора та феномен Павлюкового стилю. Звісно, йдеться не про продуктивність творення текстів: лише цьогогоріч «пішли в люде» шість різножанрових творів письменника (а це — понад дві тисячі сторінок!) — а про якісну складову, ті «фішки», що забезпечують пізнаваність авторського письма, поетику творення художнього світу, його неповторність.

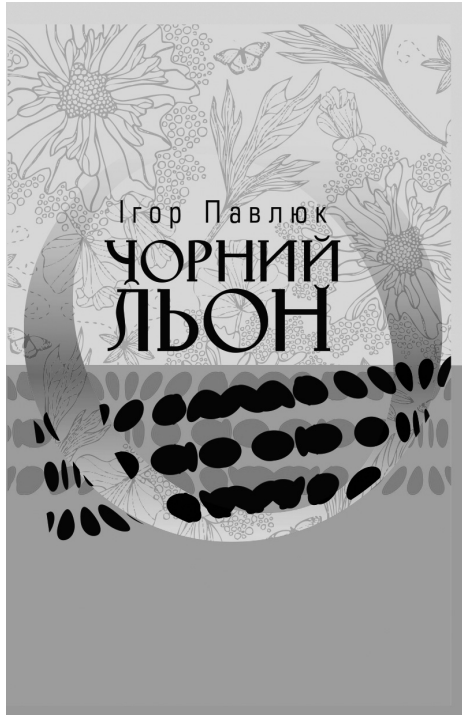
Тематологічні домінанти І.Павлюка — це мотиви любові, смерті та зорі як ідеалу прекрасного. Зоря — уособлення зв'язку з родом і долею, символ совісті й пам'яті, нагадування про плинність земного буття й потребу самореалізації, це вічне світло маминих очей в екзистенції сповідальної самоти. Тому поетичні рефлексії часом нагадують нічні промовляння до всесвітньої тиші та тиші внутрішнього космосу. До тиші, здатної слухати і чути. І ця вразлива тиша промовляє то голосом зорі, то її розпачливим криком, то засіває гнізда зірочками, то курить Чумацьким Шляхом, то розсипається діамантовим димом. Відблиски зорі здіймають підводний вітер, золотіють, — іншими словами, наскрізний образ зорі слугує духовною віссю й небесно-земним опертям поета в його творенні світу за законами краси.

Мотив любові в поезіях І. Павлюка варто розглядати в кількох аспектах: любов до всього суцього в неприрученій природі (рослини, птахи, звірі); любов до людей, рідних по крові і духу (дід, бабуся, діти, друзі); кохання до жінки (мавки, Музи); любов до слова як безкомпромісної правди Творця в собі — і все це, врешті-решт, формує любов до Бога, батьківщини й України. Любов-віру і любов-хрест. Любов-бунт від безсилля хоч щось змінити самотужки і любов-служіння, що може зі самоспаленням, офірою. Власне, поет торує шлях зернині істини, яка проростає цінною самозречення, що актуалізує життєвий сенс афоризмом: «Жити я готовий цілу вічність. Вмерти я готовий кожну мить».

Багата палітра мотивів відобразилася в композиції збірки, що містить дев'ять циклів, один із котрих має назву «Корчмарське». «Корчмарське» твориво привертає увагу не стільки відомим висловом про істину в вині, скільки можливістю пізнання виворотного світу, де «бандитські пуски і салонно-відьомська краса», де «хтось вірить злим свічкам стволів, хтось ніжній скрипці», де «всі душі оптом продають», а «кров і ртуть стають подібні», де любиш, ніби востаннє, бо все людське, природне, мов усмішка, сприй-

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Ігор Павлюк:

ДОМІНАНТИ СТИЛЮ

мається «як в Бога шрам», тобто абсолютно беззахисним, приреченим. Це антисвіт із фальшивою шкалою цінностей («брехливе дзеркало сльози...»), пристосуванством як втечею від відповідальності («там, де криси, — там криза»), виродженням («та хани й хами навкруги») і метонімією винищення українства під різними приводами: «І шлях... І скрикують вози — Мов мучить совість». Це апогей страждань, коли закликаєш смерть як визволительку від темного космосу душі («як дитина, усміхнена смерть»). Це абсолютизація тверезого прозріння, виходу за рамки суспільних обмежень — за стіни «скляної корчми» як символічного образу суспільного сп'яніння, пастки — ілюзії вільного вибору. І вихід за її межі засліплює яскравим світлом метаморфоз і феномену відкриття сутності речей:

Ангел, який сміється, —
 Це вже трохи біс.
 Маски — колишні лиця.
 Трави — маленький ліс.
 Мудрість — це перша старість.
 Ніжність — це юний ніж.
 Кобза — бабуся гітари.
 «Так» — це вчорашнє «ні».
 Сонце — поганська свічка.
 Цунок — весела сіль.
 Постріл — це тиша вічна.
 Бог — то забутий біль.

Композиція твору тримається на парадоксі порівнянь, на зіставленні ознак, дій, топосу, часу тривання, причиново-наслідкових зв'язках, зміні релігійних координат і, вочевидь, зумовлює енергетичну напругу як наслідок межового потрясіння.

Мотив туги за ідеалом реалізується розмаїттям способів: навіюванням пізнаваного, репрезентованого в новому фокусі («дорога — фатальне продовження вен»); градаційним ланцюгом («Це гнізда на хрестах, / Це рейки на кур'янах... / І Всесвіт у стаканах»); сугестією простору самотності, безмежжя якого породжує алюзію сартрівської закинутості у світ («Ця війна не моя. / І душа моя дика не хоче, / Забинтована снігом, / Вертатись назад — до трави»); пробудженням зі стану самозаглиблення звуковою хвилею, породженою

голосом, зойком, криком зорі, приземленим відлунням якого сприймаються звуки, рідні для сільськогосподарця з дитинства, — крик півня, мекання кози тощо.

Поезії збірки — як партитура настроїв, де превалюють синьосиві психологічні кольори («тривога синя», «сива кров», «сива ліра» і «сива глина неба», «нервами бродить синенький струм», «квітка газу синя», «світить сивий Місяць у волоссі», «сивий голос поля»), а то спалахає золотий і червоний («осінній цвіт сльози», «золотіють і сивіють всі, хто хоч трохи дерева», «Знов піду проти всіх і зостанусь один на один / Поміж синім і жовтим, чорнично-багровим», «позолочені трави лягають на Схід, / А корінням — до мене»). Символічна українська колористика. Зрима, щемка, болісна. Колір стає носієм образу українського воїна-захисника, типологічним узагальненням ідеї національної незалежності.

У результаті одночасного поєднання сприйняття кількох рецепторів народжуються несподівані метафори, що синтезують багатомірний образ світу: «Голосом риби пахне степ, Світлом отруйним — місто», «світло солоне із довгих вен». Поезозміслення вібрує непередбачуваними асоціаціями: «Блудна вода», «стежок аорти», «пісні тонкі, як ультразвук», «артезіанська печаль»; буденне уподібнюється до високого («А поїзд суне... / І ложка в чай / Дзвенять, як дзвони»), аби з контексту конденсувати іронію: «Мене любили жінки і звірі. / За що — не знаю... / За те, що, може, любив Почайну / Більш, ніж Почаїв», — у такий спосіб тонко артикулюючи відмінності між топомосом прийняття християнської віри та її метаморфозами.

Художній світ «Чорного льону» — це гойдалка між світами — земним із українськими реаліями («базар, бардак і бар»), де можливість самореалізації у побудові ідеальної держави настільки мізерні, що підтекстово перебування ліричного героя у «скляній корчмі» не стільки викликає осуд, скільки асоціюється з безсиллям джина в закоркованій пляшці (як і з безсиллям стороннього А. Камю вплинути на перебіг подій, коли ти в абсурдній грі без правил), — та уявним світом, де самітництво козака-характерника Мамаєв пригломшує відкриттям приреченості безсмертного духу на імпровізований рай: якщо його ні з ким розділити, рай стає пеклом.

Психологічна гойдалка — такий ефект зумовлюють поетичні твори І.Павлюка. Це своєрідне потрясіння-пробудження реципієнта тонко сугерованим естетичним впливом: від витоків роду — до прірви, від світового суму за неперемінною любов'ю до фіксування масок успішності «хана й хама», від язичницького поклоніння квітці і пташці — до знецінення впливу християнства на душу нашого сучасника: «То кроки смерті. / І сніжинками квітне / Пропаща синь. / Спить повістка на фронт / У дзвоні конверті. / Світ — як дзвін золотий. / Егегей! Огого!.. — / Чорна церква — / Як тінь підсніжника». Урешті-решт, образ Землі як метонімія людства — це дифузія

добра і зла, божественного й інфернального в людині — постає пекло-раєм, чистилищем, де розпізнається парадоксальна звиринна сутність людини: з одного боку, в боротьбі за територію, поживу, лідерство, розмноження, а з іншого — пристосуванство, підкорення сильнішому, ціна приручення задля вивіщення над іншими, паразитування на багатстві. У цій шкалі цінностей поет мусить почуватися динозавром в епоху початку льодовикового періоду. Чужий будь-якій системі, він приречений бути очевидцем і літописцем, нервом історії, деревом без кори, яке знає «ніжність ножа». Прозорість перетікання «юний ніж — ніжність» візуалізується, синтезуючи перехід семантичних одиниць з інтригуючої чуттєвості одного регістру на низький больовий поріг дактильності, провокуючи одивлене відкриття відомих істин: будь-яка річ за своєю сутністю не є доброю чи злою — тою чи іншою вона стає в руках користувача; надмір будь-чого продукує свою протилежність (за законом переходу кількості в якість); нас убиває те, що ми любимо; але якщо ти не любиш — ти не живеш, а животиєш, бо «Бог — то забутий біль». Такі глибинні смисли закодовані, на мою думку, в поезії І.Павлюка, закодовано його в етико-естетичну концепцію світобачення. Звідси — оксиморон «тяжкої краси», нетривкої внутрішньої гармонії («прилетіло щастя моє — коротке, мов пісня кулі»), якій дисонує то «щастя українське — ставочки, млиночки, базари», то «темне темне щастя» бунту, аби вивершитись філософським висновком: «Пропащо всі щасливі», «жорстоке щастя — жити на планеті, що вмирає від нас».

Імовірно, одне з низки тектонічних зрушень простору українства знайшло відлуння в підсвідомому застерезенні від Апокаліпсу: «Земля — зріле яблуко райське в пекельнім саду» з міжпланетною п'яною між представниками людської цивілізації та інстинктами канібальства в центрі Європи. Як розвиток мотиву відчуження й передчуття нових форм чорнобілів сприймається візія проспекції «Повний кінець романтики. Мінні лягають поруч», цитування Віктора Цоя («Коли мені брешуть — я не люблю. Від правди втомився теж») і усвідомлення приреченості на жертви: «Велика душа — наче дзвін великий: Не вмів дзвеніти весело». Однак автор уміє притлумити пафос іронією, що зринає з виголошення високим стилем задумів буденних, або, здавалося б, недоречних побутових деталей, однак саме завдяки їм художня правда позбавляється претензійності на роль ідейного рупора — вона проста, як повітря, що може бути і передгрозом озонем, і вихлопними газами: «А дорога моя — Безконежно амбітна й трембітна — То в терновий вінок... То в радянський веде гастроном». Чи не тому поетичне мислення І.Павлюка сприймається як мовлення «хлопця з нашого двору», який зачаровує дивацтвом гри в параномазію (амбітна — трембітна, поклони — прокльони, бідна — рідна тощо), який здатен конденсувати прикмети часу до афоризму і в уявному конфлікті морального вибору — безсмертя характерника чи Україна — серцем обирає честь... ■

Григорій ХАТА

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Коли краще промовчати...

Після поразки своєму головному конкуренту за «лігочемпіонську» позицію динамівці «випали» з призової трійки

Напрочуд результативним видався передостанній у нинішньому році тур прем'єр-ліги — в середньому більше трьох голів за матч забивали учасники елітної першості минулого «уїк-енду». І це при тому, що в одному з поєдинків, де з'ясували стосунки «Маріуполь» і «Львів», усе завершилося «сухою» нічиєю.

Водночас у 17-му турі одразу дві команди встановили свої рекорди результативності в УПЛ. Забивши чотири м'ячі у ворота «Дніпра-1», найбільшу перемогу в дебютному для себе турнірі здобули футболісти «Колоса». А «Десна», шість разів розписавшись у воротах «Карпат» у Львові, зіграла з «біло-зеленими» наразі найрезультативніший матч у сезоні (2:6). При цьому чернігівський колектив викристалізував усю проблемність колоритного представника львівського футболу. «Карпати» ж своєю грою підтвердили всю серйозність нещодавніх заяв свого керівництва про можливість припинення свого існування.

Подейкують, що від свого власника Петра Димінського вже близько півроку в клубі не отримують фінансування. Утім в офіційно оприлюдненому зверненні директорат «Карпат» причиною свого можливого зникнення з футбольної карти України назвав відсутність чіткої визначеності в питанні передачі містом клубу «в довгострокову оренду на пільгових умовах» землі, котра розташована навколо стадіону «Україна» — домашньої арени головної команди Львова, де «біло-зелені» прагнуть спорудити необхідну для свого прогресивного розвитку інфраструктуру. Інакше, наголошують у «Карпатах», без якісного покращення рівня клубу будуть змушені припинити своє існування.

Слід зауважити, що проблеми з ігровим рівнем «Карпати» мають уже не перший рік. Відтоді, як у сезоні 2010/2011 років «біло-зелені» вперше в історії клубу зіграли в груповому раунді Ліги Європи, надалі львівський колектив перетворився з міцного

Сміливо зігравши проти «Динамо» в Києві, футболісти «Зорі» витіснили «біло-синіх» із другої сходинки в турнірній таблиці.

Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

середняка на представника аутсайдерської групи. Власне, і тепер «Карпати» міцно засіли на дні турнірної таблиці, разом із «Ворсклою» ділячи останній щабель проміжного протоколу. Водночас полтавчани, перервавши у позаминулому турі свою тривалу серію без перемог, знову програли, не змігши зробити приємність своєму новому наставнику Юрію Максимову на його 51-й день народження.

Коли у виводившому поєдинку наприкінці жовтня київські динамівці вибили з розіграшу національного Кубка «Шахтар»,

багато хто подумав, що в тому матчі відбулося народження нового-старого «Динамо». Утім останні результати команди Олексія Михайличенка аж ніяк не радують шанувальників столичного клубу.

Нещодавнє фіаско у Лізі Європи шведському «Мальме», домашня поразка в минулому турі ЧУ «Зорі» яскраво свідчать про існуючі й невирішені проблеми. «Динамо» не грають, а страждають, — каже експерт «Шахтаря», а нині футбольний експерт В'ячеслав Шевчук. Загалом, швидко пропущений гол

та вилучення ледь не в кожному серйозному поєдинку, можна сказати, вже стали фірмовим знаком нинішнього «Динамо». Нічого відповісти на своє виправдання після поразки луганській команді й футболістам «Динамо». На думку півзахисника «біло-синіх» Віталія Буяльського, інколи краще промовчати, ніж говорити абищо. А гра динамівців каже сама за себе. Поступившись команді Віктора Скрипника, колектив Михайличенка пропустив луганчан на другу сходинку турнірної таблиці. При цьому самі «біло-сині» знову «про-

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 17-й тур. «Шахтар» — «Олімпік» — 3:0 (Матвієнко, 4; Марлос, 77; Ісмаїлі, 90+1), «Олександрія» — «Ворскла» — 3:0 (Запорожан, 59 (пен.); Ковалець, 75, 85), «Колос» — «Дніпро-1» — 4:0 (Вільхамссон, 14 (пен.), 52; Ільїн, 57; Смирний, 78; вилучення: Коркішко, 40 («Д»)), «Маріуполь» — «Львів» — 0:0 (вилучення: Танковський, 65 — Братков, 48), «Карпати» — «Десна» — 2:6 (Назарина, 17 (пен.); Бойчук, 64 — Імереків, 3; Філіппов, 16 (пен.), 88; Калитвинцев, 51, 80; Хльобас, 77; вилучення: Кудрик, 57 («К»)), «Динамо» — «Зоря» — 1:2 (Вербич, 22 — Михайличенко, 6; Хомченковський, 56; вилучення: Кадар, 52 («Д»)).

Турнірне становище: «Шахтар» — 47, «Зоря» — 34, «Десна», «Динамо» — 33, «Олександрія» — 30, «Колос» — 20, «Маріуполь» — 19, «Дніпро-1», «Олімпік» — 18, «Львів» — 12, «Карпати», «Ворскла» — 11.

Бомбардири: Мораес («Шахтар») — 14, Філіппов («Десна») — 9

сілі» на четверту позицію.

Водночас динамівський керівник наголошує, що висновки про силу і рівність команд краще робити наприкінці чемпіонату. Поки ж Михайличенко констатує, що у матчі проти «Зорі» практично всі гравці команди зіграли нижче своїх можливостей. Натомість під орудою нового наставника — Віктора Скрипника — луганський колектив усе частіше натякає вітчизняному футбольному бомонду про свої віде-чемпіонські можливості. «Що таке «ставити автобус» біля своїх воріт, ми не знаємо — граємо сміливо», — наголошує Скрипник. ■

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАІКА

Олексій ПАВЛИШ

Англія

Захисник «Ман Сіті» Олександр Зінченко відновився після травми та почав тренуватися в основній групі «городян», проте у манчестерському дербі проти «Юнайтед» участі не брав. Підопічні Гвардіоли мінімально поступились, хоч і провели в атаках увесь другий тайм — тепер чинні чемпіони програють «Ліверпулю» аж 14 пунктів.

Схоже, близький до повторення успіхів трирічної давнини «Лестер»: «лиси» здобули восьму перемогу поспіль та закріпились на другому місці, а їхній лідер — Джеймі Варді — впевнено очолює бомбардирську гонку.

Прем'єр-ліга. 15-й тур. «Крістал Пелас» — «Борнмут» — 1:0, «Бернлі» — «Манчестер Сіті» — 1:4 (Бреді, 89 — Габріел Жезус, 24, 50; Родрі, 68; Марез, 87), «Лестер» — «Уотфорд» — 2:0, «Вулверхемптон» — «Вест Хем» — 2:0 (Ярмоленко («ВХ») — із 62 хв.), «Манчестер Юнайтед» — «Тоттенхем» — 2:1 (Решфорд, 7, 47 (пен.) — Аллі, 39), «Челсі» — «Астон Вілла» — 2:1, «Саутгемптон» — «Норвіч» — 2:1, «Ліверпуль» — «Евертон» — 5:2 (Орігі, 6, 31; Шакірі, 17; Мане, 45; Вейналдум, 90 — М. Кін, 21; Рішарлісон, 45), «Шеффілд Юнайтед» — «Ньюкасл» — 0:2, «Арсенал» — «Брайтон» — 1:2.

16-й тур. «Евертон» — «Челсі» — 3:1, «Борнмут» — «Ліверпуль» — 0:3 (Окслейд-Чемберлен, 35; Кейта, 44; Салах, 54), «Тоттенхем» — «Бернлі» — 5:0 (Г. Кейн, 5, 54; Лукас Моура, 9; Сон Хин Мін, 32; М. Сісоко, 74), «Уотфорд» — «Крістал Пелас» — 0:0, «Манчестер Сіті» — «Манчестер Юнайтед» — 1:2 (Отаменді, 85 — Решфорд, 23 (пен.); Марсьяль, 29), «Астон Вілла» — «Лестер» — 1:4, «Ньюкасл» — «Саутгемптон» — 2:1, «Норвіч» — «Шеффілд Юнайтед» — 1:2, «Брайтон» — «Шеффілд Юнайтед» — 2:2.

Лідери: «Ліверпуль» — 46, «Лестер» — 38, «Манчестер Сіті» — 32, «Челсі» — 29, «Манчестер Юнайтед»,

«Вулверхемптон» — 24.
Бомбардири: Варді («Лестер») — 16.

Іспанія

Отримавши рекордний «Золотий м'яч», капітан «Барси» Ліонель Мессі відсвяткував успіх «хет-триком» у ворота «Мальорки». Відзначилися і його партнери по атаці Грізманн та Луїс Суарес — особливо красивим вийшов результативний удар п'ятою від уругвайця.

Не відстає від каталонців мадридський «Реал»: підопічні Зідана «на класі» здолали «Еспаньйол». Другу поспіль «суху» нічию розписав «Вальядолід» Андрія Луїна, але голкіпер української збірної продовжує залишатися без ігрової практики.

Прімера. 16-й тур. «Вільярреал» — «Атлетико» — 0:0, «Реал Мадрид» — «Еспаньйол» — 2:0 (Варан, 38; Бензема, 79), «Гранада» — «Алавес» — 3:0, «Леванте» — «Валенсія» — 2:4, «Барселона» — «Мальорка» — 5:2 (Грізманн, 7; Мессі, 17, 41, 83; Л. Суарес, 43 — Будімір, 36, 64), «Ейбар» — «Хетафе» — 0:1, «Бетіс» — «Атлетик» — 3:2, «Вальядолід» — «Реал Сосьєдад» — 0:0, «Леганес» — «Сельта» — 3:2, «Осасуна» — «Севілья» — 1:1 (Чімі Авіла, 45 — Ель-Хаддаді, 11).

Лідери: «Барселона», «Реал Мадрид» (по 15 матчів) — 34, «Севілья» — 31, «Реал Сосьєдад», «Хетафе» — 27, «Атлетик» — 26.

Бомбардири: Мессі («Барселона») — 12.

Італія

Минулий уїк-енд став знаковим для українського легионера «Аталанти» Руслана Малиновського, який фірмовим дальнім ударом цперше відзначився в рамках Серії А. Загалом для Руслана це другий гол у 17 матчах за бергамаскі.

Набрало заліковий бал і «Лечче» Євгена Шахова, але відігратися «жовто-червоні» у матчі проти «Дженоа» зуміли вже після того, як наш футболіст покинув поле.

Кубок. 1/16 фіналу. «Кальярі» — «Сампдорія» — 2:1, «Парма» — «Фрозіноне» — 2:1, «Удінезе» — «Болонья» — 4:0, «СПАЛ» — «Лечче» — 5:1, «Сассуоло» — «Перуджа» — 1:2, «Фіорентина» — «Чітаделла» — 2:0, «Дженоа» — «Асколі» — 3:2, «Кремонезе» — «Емполі» — 1:0.

Серія А. 15-й тур. «Інтер» — «Рома» — 0:0, «Аталанта» — «Верона» — 3:2 (Маліновський, 44; Муриель, 63 (пен.); Джимшиці, 90+3 — Ді Карміне, 23, 58; Маліновський («А») — із 28 хв., гол), «Удінезе» — «Наполі» — 1:1 (Лазанья, 32 — Зелінскі, 69), «Лацио» — «Ювентус» — 3:1 (Л. Феліпе, 45; Міліновіч-Савіч, 74; Кайседо, 90+5 — Роналду, 25), «Лечче» — «Дженоа» — 2:2 (Шахов («Л») — до 59 хв.), «Сассуоло» — «Кальярі» — 2:2, «СПАЛ» — «Брешія» — 0:1, «Торіно» — «Фіорентина» — 2:1, «Сампдорія» — «Парма» — 0:1, «Болонья» — «Мілан» — 2:3.

Лідери: «Інтер» — 38, Ювентус — 36, «Лацио» — 33, «Кальярі», «Рома» — 29, «Аталанта» — 28.
Бомбардири: Іммобіле («Лацио») — 17.

Німеччина

Мюнхенська «Баварія» знову програла: мінімальним поступившись лідеру першості — «Боруссії» з Менхенгльбаха — чинні чемпіони сенсаційно опустилися на сьоме місце.

Натомість на відстані одного очка від першого місця у таблиці «РБ Лейпциг», а нападник «биків» Тімо Вернер упритул наблизився до Роберта Левандовського у бомбардирській гонці.

Перша Бундеслига. 14-й тур. «Айнтрахт Франкфурт» — «Герта» — 2:2, «Аугсбург» — «Майнц» — 2:1, «Боруссія» (Д) — «Фортуну» — 5:0 (Ройс, 43, 71; Т. Азар, 59; Санчо, 63, 74), «Боруссія» (М) — «Баварія» — 2:1 (Бенсебайні, 60, 90+2 (пен.) — Перішич, 49), «РБ Лейпциг» — «Хоффенхайм» — 3:1 (Вернер, 11, 52 (пен.); Забітцер, 83 — Бічакчіч, 89), «Фрайбург» — «Вольфс-

бург» — 1:0, «Байєр» — «Шальке» — 2:1, «Уніон» — «Кельн» — 2:0, «Вердер» — «Падерборн» — 0:1.

Лідери: «Боруссія» (М) — 31, «РБ Лейпциг» — 30, «Боруссія» (Д) — 26, «Шальке», Фрайбург», «Байєр» — 25.

Бомбардири: Р. Левандовський («Баварія») — 16.

Франція

Лідер і беззаперечний фаворит Ліги 1 — «ПСЖ» — упевнено йде до чергового чемпіонства: ще дві перемоги над слабшими за рангом суперниками парижанам приніс зірковий дует Мбаппе — Неймар. На другому місці закріпився «Марсель», який із літа тренує португальський тренер Андре Віллаш Боаш, відомий своєю роботою у «Порту», «Челсі» і «Тоттенхемі».

Після провального старту сезону потроху підтягуються до лідерів «Монако»: «монегаски» обіграли «Тулузу» і «Ам'єн».

Ліга 1. 16-й тур. «Анже» — «Марсель» — 0:2 (Сансон, 17; Пайє, 39 (пен.)), «Бордо» — «Нім» — 6:0, «Брест» — «Страсбург» — 5:0, «Ліон» — «Ліль» — 0:1 (Іконе, 68), «Діжон» — «Монпельє» — 2:2, «Мец» — «Ренн» — 0:1, «Сент-Етьєн» — «Ніцца» — 4:1, «Тулуза» — «Монако» — 1:2, «ПСЖ» — «Нант» — 2:0 (Мбаппе, 53; Неймар, 84).

17-й тур. «Ліль» — «Брест» — 1:0 (Осімхен, 16), «Нім» — «Ліон» — 0:4, «Монпельє» — «ПСЖ» — 1:3 (Паредес, 41 (у свої ворота) — Неймар, 75; Мбаппе, 76; Ікарді, 81), «Монако» — «Ам'єн» — 3:0 (Бен-Єддер, 62; Маріпан, 66; К. Бальде, 69), «Ніцца» — «Мец» — 4:1, «Ренн» — «Анже» — 2:1, «Страсбург» — «Тулуза» — 4:2, «Реймс» — «Сент-Етьєн» — 3:1, «Нант» — «Діжон» — 1:0, «Марсель» — «Бордо» — 3:1.

Лідери: «ПСЖ» (16 матчів) — 39, «Марсель» — 31, «Ліль» — 28, «Ренн» (16 матчів) — 27, «Бордо», «Нант» — 26.

Бомбардири: Бен-Єддер («Монако») — 11. ■

Юлія Джима
українська біатлоністка

«Не знаю, як потрапила на етап Кубка світу в Естерсунд. Повинна була їхати на Кубок IBU».

ОЛІМПІЗМ

Дохімічилися...

Через маніпуляції з базою даних московської антидопінгової лабораторії Росію на чотири роки відсторонили від головних міжнародних змагань

На другій посілль Олімпіаді російським спортсменам доведеться змагатися під нейтральним прапором.
Фото з сайту bbc.com.

Григорій ХАТА

У понеділок у швейцарській Лозанні відбулося засідання виконкому Всесвітньої антидопінгової агенції, на котрому його члени одностайно на чотири роки дискваліфікували Росію від участі в усіх змаганнях міжнародного рівня.

Таким чином виконавчий комітет без будь-яких застережень підтримав рекомендації комітету з відповідності ВАДА, котрий, знайшовши докази маніпуляції росіянами з базою даних московської антидопінгової лабораторії, вирішив суворо покарати РФ за цинічне порушення антидопінгового кодексу.

Також у ВАДА прийняли повторне рішення про те, що Російська антидопінгова асоціація не відповідає міжнародним стандартам, таким чином удруге відібравши у неї ліцензію. Тому право виступати на міжнародних змаганнях матимуть лише ті російські атлети, котрі в незалежних лабораторіях підтвердять свою «фармакологічну чистоту». Тож, як і на «білих» Іграх-2018 у Пхенчхані, наступного літа в олімпійському Токіо олімпійці з Росії будуть виступати під нейтральним прапором.

«Для нас це катастрофа», — так оцінив чотирирічну дискваліфікацію російських збірних тренер збірної Росії з лижних гонок Маркус Крамер. На його думку, спортсмени не винні в тому, що хтось із функціонерів, в офісі, вчинив ганебні дії з базою даних московської лабораторії. Щоправда, віце-президент WADA Лінда Хелледанд вважає, що організація наклала на росіян занадто м'які санкції, адже, на її думку, спортсменам із Росії потрібно було повністю заборонити змагатися на міжнародній арені.

Що ж до суті проблеми, то вийшло так, що після втручання сторонніх осіб в інформаційний масив стало неможливим визначення факту порушення антидопінгових правил 145 російськими спортсменами, котрих раніше підозрювали у використанні заборонених препаратів.

Розслідування ВАДА з'ясувало, що зміни в базу даних, яка була сформована в московській лабораторії під керівництвом славнозвісного викривача Григорій Родченкова до 2015 року (до США викривач переїхав разом із базою даних), були внесені вже «заднім числом» — перед тим, як вона мала потрапити до рук міжнародних експертів. Утім, як не намагалися росіяни «замести сліди» в допінговому скандалі, приховати ознаки нечесної гри від прискіпливих експертів ВАДА їм не вдалося.

А подібна зухвалість відобразилася у суворому чотирирічному відстороненні російських спортсменів від міжнародного спортивного життя. Також, згідно з вердиктом ВАДА, у росіян мають відібрати право на проведення всіх домашніх міжнародних турнірів, серед яких чемпіонати світу з санного спорту, хокею, волейболу, спортивної боротьби, чемпіонати Європи з плавання на короткій воді, важкої атлетики тощо.

Загалом, у найближчі чотири роки в Росії планувалася дуже насичена міжнародна спортивна програма, зокрема й проведення футбольного чемпіонату Європи-2020 та фіналу Ліги чемпіонів-2021. Утім не виключено, що матчі під егідою УЄФА в Російській Федерації все ж відбудуться, оскільки, як повідомляють окремі інформаційні джерела, Європейський футбольний союз наразі не затвердив кодекс Всесвітньої антидопінгової асоціації. ■

БІАТЛОН

«Срібло» на ціну «золота»

Перший етап біатлонного Кубка світу вітчизняні стріляючі лижники завершили з однією нагородою

Григорій ХАТА

«Чотири нулі у стрільбі — це буває рідко, але кожного року», — так, трохи жартуючи, коментувала свою стрільбу в індивідуальній гонці на першому етапі Кубка світу-2019/2020 Юлія Джима, завдяки котрій вона стала другою в цих непростих перегонах.

Піднявшись в компанії двох французенок — Жюстін Бреза та Жюльєн Сімон — на п'єдестал пошани, вітчизняна біатлоністка заявила, що це «срібло» для неї на ціну «золота». Перед гонкою в тренерському штабі «синьо-жовтих» попередили, що під час тренувальної сесії Юлія отримала неприємну травму, зіптовхнувшись «лоб в лоб» з котроюсь із суперниць.

Утім аж занадто серйозних проблем зі здоров'ям той інцидент Джими не приніс і вона подарувала збірній України першу в новому сезоні медаль Кубка світу, хоча й нагадала про свої старі «болячки», котрі заважали їй з повною викладкою проводити передсезонну підготовку.

«Я вже давно зрозуміла, що «індивідуалка» — це мов. Тут не потрібно видавати максимум з першого кола, достатньо просто пройти в своєму темпі, і вже на фініші видати максимум», — пояснила Юлія.

За словами колишнього наставника жіночої збірної України, словенця Уроша Велєпца, котрий нині займається персональною підготовкою Джими, його підопічна виконала все «за планом».

Юлія Джима несподівано для багатьох зі «сріблом» завершила індивідуальну гонку на першому етапі КС-2019/2020.
Фото з сайту biathlonworld.com.

«Зробила все правильно, молодець. Чотири стрільби на «нуль», а на останньому колі — дала ходом скільки змогла. Зрозуміло, що вона не в оптимальній формі, не готова повністю до сезону, багато ще болять старі травми», — уточнив Велєпец.

Попри неоптимальний характер готовності Джима все ж отримала від тренерського штабу право на участь в естафеті. Напередодні її старту президент ФБУ Володимир Бринзак, немов про щось попереджаючи, заявив, що в командній гонці потрібно шукати варіанти на перспективу. Напевно, очільник федерації говорив про роль фінішера, котру наставники довірили новачку збірної, колишній білорусці Дар'ї Блашко. А в гонці дебютантка каші не зіпсувала, але нічого екстраординарного не продемонструвала, не зумівши поліпшити підсумкову позицію «синьо-жовтих», котрі завершили

ли естафету на скромному дев'ятому місці.

Загалом, уже на старті перегонів, які в складі «синьо-жовтих» розпочинала Анастасія Меркушина, «синьо-жовті» випали з лідируючої групи. Свою естафету Джими Настя передала дев'ятою. При цьому зі стрільбою у Юлії того вечора не склалося — використавши сумарно чотири додаткові патрони, вона ще більше віддала команду від призових місць. Після третього етапу, котрий бігла Віта Семеренко, українська збірна була восьмою, відтак дев'ята позиція на фініші Блашко виглядає доволі закономірним результатом, хоча й не тим, якого очікували вболівальники.

А от наші біатлоністи показали доволі пристойну командну роботу. Квартет у складі Артема Тищенко, Артема Прими, Руслана Ткаленка та Дмитра Підручного завершив естафету на високій шостій позиції. ■

ПЕРЕДПЛАТА-2020

Інтернет для всіх — газета для обраних

Передплатити «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Триває передплата на «Україну молоду» на 2020 рік як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань України «Преса поштою». Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua.

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплатуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молодой» на 2020 рік:

на місяць — 65 грн. 62 коп.,
на квартал — 196 грн. 86 коп.,
на півріччя — 393 грн. 72 коп.,
до кінця року — 787 грн. 44 коп.
Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 85 грн. 62 коп.,
на квартал — 256 грн. 86 коп.,
на півріччя — 513 грн. 72 коп.,
до кінця року — 1027 грн. 44 коп.
Передплатний індекс — 01555

П'ятничний номер:

на місяць — 23 грн. 77 коп.,
на квартал — 71 грн. 31 коп.,
на півріччя — 142 грн. 62 коп.,
до кінця року — 285 грн. 24 коп.
Передплатний індекс — 49497

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 3 грн. 60 коп., на квартал — 8 грн. 20 коп., на півроку — 10 грн. 00 коп., до кінця року — 15 грн. 30 коп.

СЕЛЕБРИТІ

Не-герцогське минуле Меган Маркл

Американська невістка королеви знову в епіцентрі скандалу

Дара ГАВАРРА

Ще два роки тому світ вітав порушення таких незворушних правил королівського дому, як одруження претендента на британський престол (нехай і в якійсь там еніній імовірній ситуації) із мало того що розлученою жінкою (подібний вчинок коштував трону дядечку королеви Єлизавети — Едуарду), та ще й темношкірою. Та з часом сама Меган Маркл (яка й була «предметом» цих порушень і викликала несамоовиту симпатію пересічних британців) стала об'єктом пересудів, адже всім відомо, як в Англії люблять свою королеву і болісно переживають, коли хтось висловлює непоштивість до Її Королівської Величності. Американка постійно відхиляє запрошення бабусі чоловіка провести літню відпустку разом (посилаючись на те, що сину Арчі зашкодять переїзди, а тим часом пара летить із немовлям на Ібіцу «тусуватися»), то сімейні свята. Нещодавно Меган нібито хотіла провести День подяки, який в Америці є сімейним святом, зі своєю

матір'ю, проте інсайтери стверджують, що сімейство Гаррі — Меган відпочивало в Канаді, а не в Лос-Анджелесі. Ось і Різдво, на яке пару запросили в Букінгемський палац, молодята збираються провести не з королівським сімейством, а з матір'ю Меган — Дорією (з якою можна було відсвяткувати День подяки, але...).

Та навіть не це обурило британських британців, а знімки, з яких видно, як ще вчора їхня улюблениця, а нині — об'єкт критики, на зорі своєї акторської кар'єри підпрацьовувала в дешевому телешоу і підносила учасникам валізочки з призами. Нинішня герцогиня зафіксована там у коротенькій сексуальній сукні з глибоким декольте в образі подружки Санта Клауса. Ну що ж, учора ти прислужувала іншим, а сьогодні вже прислужують тобі... ■

Меган Маркл.

Варка ВОНСОВИЧ

Американець із міста Бостон, що в штаті Массачусетс, знайшов дуже оригінальний, але, крім того, ще й ризикований спосіб попросити вийти за нього заміж. Він зайшов із коханою в магазин, та раптом туди ввірвався «грабіжник», який, погрожуючи зброєю, підійшов до пари і почав ставити жінці дивні запитання. У жінки було страшенно перелякане обличчя, що зафіксували камери відеоспостереження. Та коли «зłodий» запитав, чи є в неї діти, жінка просто розплакалася і почала вмовляти зловмисника не вбивати її, адже в неї троє дітей. Тоді «злочинець» запитав, чому ж батько дітей не хоче одружитися з нею, на що чоловік,

СТРИЛИ АМУРА

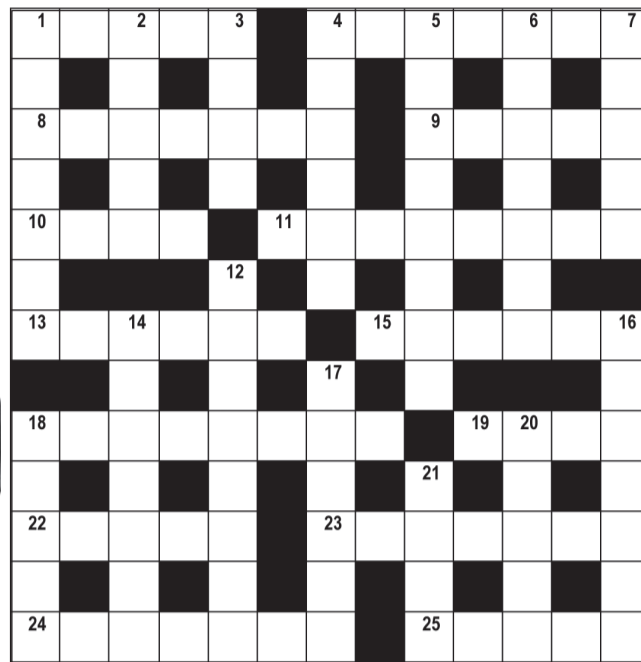
Вийти заміж по-американськи,

або Гаманець чи шлюб?

який увесь цей час мовчки стояв поруч із подругою, став на коліно і запропонував їй вийти за нього заміж. Жінка моментально погодилася (чи то з перестороги, що «грабіжнику» може не сподобатися відмова, чи то справді зраділа пропозиції). Яким же було її здивування, коли виявилось, що все це — «під-

става», а «зłodий» — товариш її майбутнього чоловіка, який погодився розіграти подібні оригінальні заручини.

Наречений згодом розповів, що спочатку в планах був «арешт» подружки, але зійшлися на «пограбуванні». Про наслідки для «сценариста» наразі нічого не відомо... ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №138

По горизонталі:

1. Велика картина на стіні багатоповірки. 4. Найменша у світі держава, розташована в межах італійської столиці. 8. Містечко на Вінниччині, під яким у 1672 році поляки під проводом Яна Собеського розгромили турків. 9. Народна назва автомобіля марки BMW. 10. Територія на березі Середземного моря, яка формально належить Палестинській Автономії. 11. Мінерал, що складається із сполук сірки, іноді миш'яку й сурми з металами групи заліза, міді, цинку, нікелю, кобальту. 13. Рідна сестра Софії Ротару, теж співачка. 15. Десять у кубі. 18. Блазновання, стиль комедії, побудований на надмірній комічності, гротеску. 19. «...моя вечірняя, зійди над горою. Поговорим тихесенько в неволі з тобою». 22. Жіноча частина ханського палацу. 23. Жадібна людина, скупердяй. 24. Велике віяло для султана. 25. Граничне обмеження на користування чимось.

По вертикалі:

1. Столиця Нікарагуа. 2. Пташка, яка плете гніздо у вигляді рукавички. 3. Дворянський титул британського поета-романтика Джорджа Гордона Байрона. 4. Літературний псевдонім

української письменниці Марії Вілінської. 5. Міністр освіти України часів Януковича. 6. Драматичний жанр. 7. Римський імператор, відомий своєю жорстокістю. 12. Жінка, що вела домашнє господарство у пана чи іншої людини. 14. Зміна системи, що постійно проголошується нашою владою, але поки так і не вдається. 16. Один із терористичних методів ОУН, замах на вбивство. 17. Частина великого музичного твору, що відзначається повільним темпом. 18. Грунт, просякнутий понад міру водою. 20. Герой байки Леоніда Глібова, який латав свиту то вкоротивши рукави, то підрізавши поли. 21. Завершена послідовність дій чи явищ, які регулярно повторюються. ■

Кросворд №136
від 4 грудня

ПРИКОЛИ

Дайшник чергує на дорозі. Тут на швидкості 180 км/год. пролітає біля нього джип — дайшник не звернув увагу. Через хвилину пролітає інша крута тачка на швидкості 160 км/год. — дайшник і вухом не повів. Тут виїжджає «Мерседес» на швидкості 60 км/год. Дайшник вискакує на трасу і зупиняє тачку:
— І куди ми крадемося?

Втомлений хірург нарешті виходить з операційної. До нього підбігає радісний чоловік.
— Дякую за маму, професоре, я перед вами в неоплатному боргу.
— Вибачте, ви син чи зять прооперованої?

— Лікар сказав, що тренування додадуть мені років життя. І це правда — я зробив 15 віджимань і почувуюся на 85.

— Не треба так гірко плакати.
— Але мої батьки проти нашого шлюбу.
— Нічого страшного — я знайду собі іншу наречену.

Помирає дідусь, диктує заповіт:
— Жінці я заповідаю 200 тисяч, синові — 100, онуку — 50.
Раптом замовкає, замислюється:
— Господи, де ж я візьму стільки грошей?

ПОГОДА

11 грудня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без істотних опадів. Вітер східний, 5-10 м/с. Температура вночі -1...+1, удень +2...+4.

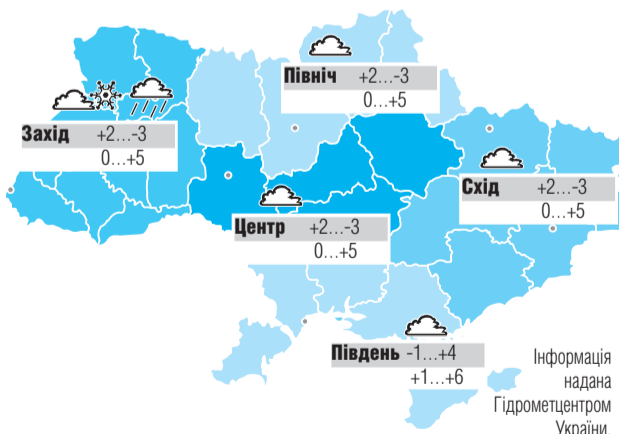
Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, невеликий мокрий сніг.

Славське: вночі -1...+1, удень +2...+4.

Яремче: вночі -1...+1, удень +2...+4.

Міжгір'я: вночі -1...+1, удень +3...+5.

Рахів: уночі -1...+1, удень +3...+5.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції:
ukrmoda@ukr.net
Рекламне бюро:
reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації:
454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем —
vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітасмо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується
у видавництвах:
«Преса України» — у Києві
Зам. 3009138
«Видавничий дім
«Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 739
Верстка та виготовлення
фотоформ —
комп'ютерний центр
редакції «УМ»,
Газета виходить
у вівторок, середу,
п'ятницю—суботу (спільний номер)
Тираж 86734